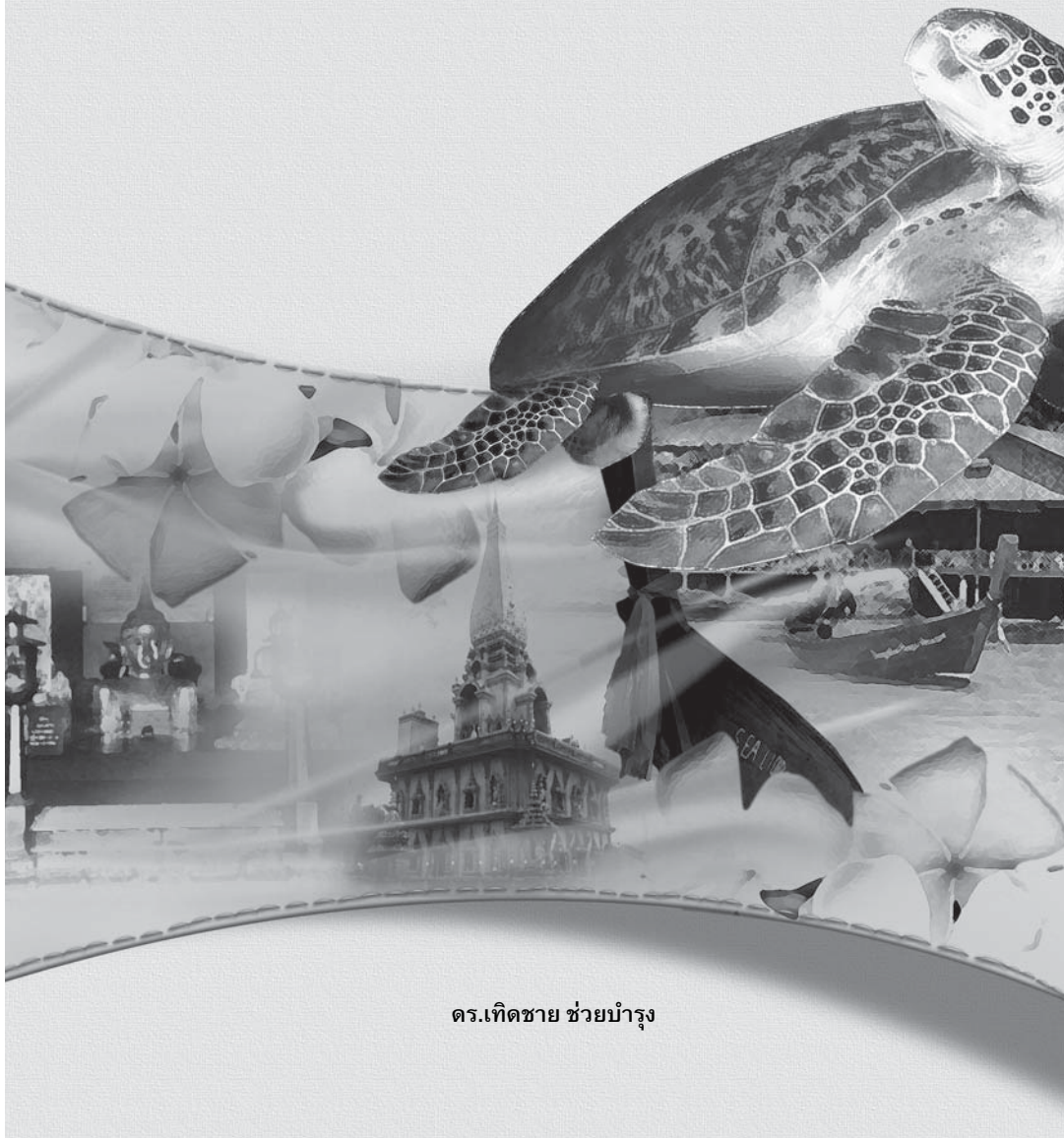

การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

อันดามัน

จุดเปลี่ยนอันดามันสู่ความยั่งยืน

ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง

ชื่อหนังสือ	* การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม จุดเปลี่ยนอันดามันสู่ความยั่งยืน
ชื่อผู้แต่ง	* ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง
จัดพิมพ์และ จำหน่าย	* สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) * ชั้น 14 อาคาร เอส เอ็ม ทาวเวอร์ เลขที่ 979 ถนนพหลโยธิน แขวงสามเสนใน เขตพญาไท กทม. 10400 โทรศัพท์: 0 2278 8200 (อัตโนมัติ 100 คู่สาย) โทรสาร: 0 2298 8279 Email: callcenter@trf.or.th homepage: http://www.trf.or.th
พิมพ์ครั้งที่ 1	* พฤษภาคม ปี 2551
จำนวน	* 1,000 เล่ม
ราคา	* 120 บาท
ออกแบบและ ศิลปกรรม	* บริษัท ซีโน พับลิชชิ่ง (ประเทศไทย) จำกัด โทรศัพท์: 0 2938 3306-8 โทรสาร: 0 2938 0188
พิสูจน์อักษร	* สุวรรณรัตน์ นาคศรี

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ

ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง

การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม : จุดเปลี่ยนอันดามันสู่ความยั่งยืน.

กรุงเทพ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.),

2551, 112 หน้า

ISBN 978-974-05-8506-0

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาที่ทวีความซับซ้อนมากขึ้นในทุกๆ ด้าน การท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอันดามันถูกมองว่าน่าจะเป็นจุดหมายทางการท่องเที่ยวที่สำคัญที่สามารถสร้างรายได้เพื่อพัฒนาประเทศ อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนากลุ่มจังหวัดอันดามันสู่ความยั่งยืนได้ในอนาคต

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เห็นความสำคัญในการใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการสร้างความรู้เพื่อช่วยพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอันดามันสู่ความยั่งยืน โดยให้การสนับสนุนทุนวิจัยชุดโครงการการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่) ระยะที่ 1 **“จุดยืนผลิตภัณฑ์และแนวทางการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน (ภูเก็ต พังงา กระบี่)”** พ.ศ.2548 ซึ่งผลการวิจัยระบุว่า การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมอันดามันน่าจะมีศักยภาพในการดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น เพราะเสน่ห์ของ ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณีและมิติตรีของชาวอันดามัน และนี่เอง ที่ถือเป็น “จุดเปลี่ยน” ที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอันดามันให้ก้าวหน้าต่อไป สกว. จึงให้การสนับสนุนทุนวิจัยในระยะที่ 2 **“แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดอันดามัน”** พ.ศ.2549

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือ **“การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม: จุดเปลี่ยนอันดามันสู่ความยั่งยืน”** เล่มนี้ จะสามารถสะท้อน “จุดเปลี่ยน” อีกมิติหนึ่ง ผ่านผลการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดอันดามันสู่ทิศทางแห่งความยั่งยืนได้ในอนาคต

ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง
ผู้อำนวยการสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

คำนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนับว่าเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งสร้างรายได้จำนวนมากให้กับประเทศ เมื่อพิจารณาแหล่งท่องเที่ยวแล้ว พบว่า ประเทศไทยมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงาม ทั้ง ป่า ภูเขาและน้ำตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งแหล่งท่องเที่ยวทางทะเล ตลอดจนชายฝั่งอันดามันและอ่าวไทย

ในอดีตที่ผ่านมา การท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอันดามัน โดยเฉพาะจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ มีแนวโน้มที่จะเกิดการอิ่มตัว เนื่องจากต้องเผชิญกับวิกฤตด้านต่างๆ มากมาย อีกทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดยังพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน โดยไม่คำนึงถึงฐานทรัพยากรและจุดแข็งของตนเอง จึงก่อให้เกิดการแข่งขันอย่างเข้มข้น นำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวที่อาจจะไม่ยั่งยืน

ผลการวิจัยที่ผ่านมาระบุว่า เหตุผลหลักประการหนึ่งที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวเมืองไทย คือ มิตรไมตรี ประเพณีและวัฒนธรรมของไทย จากความจริงข้อนี้แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมน่าจะมีศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอันดามัน

หนังสือ “การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม: จุดเปลี่ยนอันดามันสู่ความยั่งยืน” ได้กำหนด (ร่าง) ยุทธศาสตร์การพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมที่จะสามารถส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัด ผลการวิจัยได้มาจากการวิเคราะห์ผลการวิจัย “ชุดโครงการการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่) ระยะที่ 2” จำนวน 9 โครงการ จึงเป็นประโยชน์ยิ่งในการสร้าง “จุดเสริม” ใหม่ให้กับกลุ่มจังหวัดอันดามัน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือที่ท่านถืออยู่ในมือนี้จะทำให้ท่านรู้จัก “ศิลปวัฒนธรรม” และ “แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม” ในกลุ่มจังหวัดอันดามันสู่ความยั่งยืนต่อไป

ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง
ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวไทย

บทสังเคราะห์

การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม : จุดเปลี่ยนอันค้ำประกันความยั่งยืน

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ 9 โครงการ ได้แก่ (1) การจัดและบริหาร เชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืน : ภูเก็ต พังงาและกระบี่ (2) การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ (3) ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน (4) การจัดการการท่องเที่ยววิถีชุมชน : ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ (5) แนวทางการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการขาย และจิตวิทยาการนำเสนอผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ (6) การพัฒนาคุณภาพการบริการและการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมกลุ่มจังหวัดอันดามัน ภูเก็ต พังงา กระบี่ (7) กลยุทธ์ด้านราคาของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ (8) การศึกษารูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดอันดามัน และ (9) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกระบี่ พังงาและภูเก็ต ซึ่งทั้งหมดเป็นผลงานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยผ่านชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มจังหวัดอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่) ระยะที่ 2

การวิจัยในชุดโครงการทั้ง 9 โครงการ โดยใช้เครื่องมือการวิจัยที่หลากหลาย ซึ่งสรุปกระบวนการวิจัยที่ใช้ในชุดโครงการได้ดังนี้

- 1) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามใน 3 จังหวัด จำนวน 4,572 ชุด โดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทย 2,833 ชุด และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 1,939 ชุด
- 2) การจัดสัมมนากลุ่ม (Focus Group) ในพื้นที่ 3 จังหวัด จำนวน 22 ครั้ง
- 3) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ หน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และแกนนำกลุ่มต่าง ๆ จำนวน 608 คน
- 4) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 7 ครั้ง

ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจะถูกนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ โดยนำเสนอในรูปแบบของ ตาราง กราฟ รูปภาพ พร้อมกับการอภิปรายผลประกอบ

ทั้งนี้เพื่อสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งสามารถสรุปผลในภาพรวมเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

1. รูปแบบการพัฒนาและจัดการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

1.1 การพัฒนาและจัดการเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

จากการศึกษาแนวทางการจัดการและบริหารผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเชิงกีฬา พบว่ามีความเป็นไปได้ในระดับมากที่จะให้เขตพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลมุ่งเน้นกีฬาทางน้ำ และกีฬาพื้นเมือง ตลอดจนดำเนินการสอน ฝึกทักษะ และจัดการแข่งขันกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว โดยให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคใต้เขต 4 เป็นองค์กรประสานงานกลาง และมีศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวจังหวัดและศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการของกลุ่มจังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันเป็นองค์กรเครือข่ายในลักษณะศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One-Stop-Service Center) สอดคล้องกับความพึงพอใจต่อการจัดการและบริหารงานเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยิ่งในด้านประเภทของกิจกรรมกีฬา อยู่ในระดับมาก และมีความต้องการให้จัดการฝึกสอน สาธิตทักษะ จัดการแข่งขันกีฬาพื้นเมือง และกีฬาอื่นที่ได้รับความนิยมตามความโดดเด่นและศักยภาพของกลุ่มจังหวัด โดยอาศัยรูปแบบการดำเนินการจัดและบริหารกีฬา ตามรูปแบบอันดามัน (Andaman Sports Tourism Management Model-ZEASSPA) 7 ด้าน คือ 1) ด้านการจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยว (Zoning) 2) ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม (Environment) 3) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) 4) ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) 5) ด้านการรักษาความปลอดภัย (Safety) 6) ด้านการจัดบุคลากร (Personnel) และ 7) ด้านการจัดกิจกรรม (Activity) ทั้งนี้จากการศึกษาแนวคิดดังกล่าว พบว่า กีฬาที่นำมาดำเนินการควรเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 8 ชนิดกีฬา คือ ดำน้ำ พายเรือแคนู และคายัค ปีนผา กอล์ฟ ตกปลา วอลเลย์บอลชายหาด จักรยาน และกีฬาพื้นเมือง ซึ่งได้แก่ มวยไทย ชนวัว ชนไก่ และแข่งขันนกเขาชวาเสียง

1.2 การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสปา

ผลการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสปา พบว่า ปัจจัยด้านราคา ความสะอาดของสถานที่ และผู้ให้บริการ เป็นปัจจัยสำคัญสูงสุดที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสปา ซึ่งการนวดตัวด้วยน้ำมันหอมระเหย (Aroma Massage) มีผู้นิยมใช้บริการมากที่สุด รองลงมาคือ การนวดแผนไทย (Thai Massage) ทั้งนี้สถานประกอบการรีสอร์ทสปาในจังหวัดภูเก็ต และกระบี่ พบว่ามีศักยภาพที่ดีพร้อมที่จะรองรับการท่องเที่ยวเชิงสปาได้ โดยรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสปาในปัจจุบันประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ การวางแผนธุรกิจสปา โครงสร้างองค์กรของธุรกิจสปา แนวทางการจัดสรร และการพัฒนาบุคลากร และการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และการบริการธุรกิจสปา ซึ่งควรมีแนวทางการบริหารจัดการธุรกิจสปา ดังนี้

(1) **การจัดการด้านการบริหารจัดการองค์กร** ผู้จัดการสปาควรมีความรู้ในทุกๆ ด้าน เช่น ความรู้เกี่ยวกับน้ำมันหอมระเหย การนวด การใช้อุปกรณ์บริการ การบริหารงานบุคคล และความรู้ทางการตลาด ซึ่งเน้นการสร้างระบบความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพสปาบำบัด และแก้ไขปัญหาการขาดแคลนนักสุขภาพสปาบำบัด

(2) **การจัดการด้านผลิตภัณฑ์** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มปริมาณงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับสมุนไพรไทย ทั้งนี้เนื่องจากสปาแต่ละจังหวัดเริ่มหันมาใช้สมุนไพรมากขึ้น ประกอบกับผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการบริการสปาควรเป็นวัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติ เพราะสามารถนำมาใช้เป็นจุดเด่นในการบริการได้

(3) **การจัดการทางการตลาด** ควรหาผู้เชี่ยวชาญ หรือร่วมมือกับหน่วยงานที่มีความน่าเชื่อถือ เช่น โรงพยาบาล ซึ่งจะเป็นวิธีการหนึ่งในการยกระดับสปา รวมทั้งยังเป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และเป็นหนทางในการเพิ่มราคาบริการ ทั้งนี้ผู้ประกอบการควรนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการจัดการทางการตลาดด้วย

1.3 ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน

การสำรวจพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ เพื่อศึกษาศักยภาพและหาแนวทางจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยใช้เกณฑ์ 10 ประการ คือ (1) ความสะดวกในการเข้าถึง (2) ห้องน้ำ (3) ภูมิทัศน์ (4) เจ้าหน้าที่แนะนำ (5) ข้อมูล (6) อาหารเครื่องดื่ม (7) ที่จอดรถ (8) ความปลอดภัย (9) การมีส่วนร่วมของชุมชน และ (10) ไม่เป็นกิจการของเอกชน พบว่า มีพิพิธภัณฑ์ที่มีศักยภาพและควรศึกษาระบบการจัดการ 4 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง จ.ภูเก็ต พิพิธภัณฑ์สถานวัดพระทอง จ.ภูเก็ต พิพิธภัณฑ์สถานวัดนายาคิการาม จ.พังงา และพิพิธภัณฑ์สถานวัดคลองท่อม จ.กระบี่ สำหรับด้านโบราณสถานและศาสนสถานนั้น พบว่ามีจำนวน 1 แห่ง และ 7 แห่ง ตามลำดับ ที่มีศักยภาพและควรศึกษาระบบการจัดการ คือ โบราณสถานทุ่งตึก จ.พังงา วัดถ้ำสุวรรณคูหา จ.พังงา วัดประชุมโยธี จ.พังงา วัดบางเหริยง จ.พังงา วัดถ้ำเสือ จ.กระบี่ วัดไชยธาราราม จ.ภูเก็ต วัดพระนางสร้าง จ.ภูเก็ต และวัดพระทอง จ.ภูเก็ต ซึ่งคณะวิจัยได้เสนอแนะรูปแบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ดังนี้

(1) **การมีส่วนร่วมกับชุมชน** ควรประสานงานกับส่วนราชการในพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมพิเศษต่างๆ รวมทั้งสร้างการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาโบราณสถาน ศาสนสถาน จัดกิจกรรมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับทางศาสนสถาน

(2) **เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง** ควรพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สามารถใช้ภาษาอังกฤษสำหรับ การสื่อสาร แนะนำข้อมูลต่างๆ ตลอดจนอบรมภาษาอังกฤษให้กับพระที่ทำหน้าที่สนทนาธรรมกับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้บุคลากรควรมีความรู้ในเรื่องราวและประวัติความเป็นมาอย่างชัดเจน

(3) **ภูมิทัศน์ สถานที่** จัดทำป้ายแนะนำสถานที่ โบราณวัตถุต่างๆ ให้ชัดเจน พร้อมทั้งจัดทำที่นั่งพักให้เพียงพอ รองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยวในอนาคต ปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบให้เกิดความเป็นระเบียบและงดงาม

(4) **เอกสารสื่อประชาสัมพันธ์** ควรจัดทำเอกสารประชาสัมพันธ์แนะนำประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ และศาสนสถาน อย่างน้อย 2-3 ภาษา เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ รวมทั้งจัดทำเว็บไซต์เพื่อแนะนำเรื่องราวเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน และศาสนสถาน ต่างๆ สร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นแก่นักท่องเที่ยว

1.4 การจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่น

จังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ เป็นพื้นที่ซึ่งมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ มีความโดดเด่นน่าสนใจ รวมทั้งมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ ซึ่งประกอบด้วย ชุมชนชาวไทยถิ่น ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน ชุมชนชาวไทยมุสลิม ชุมชนชาวเล โดยพบว่า แนวทางการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่น มุ่งเน้นการสร้างจุดเด่น นำเสนอความน่าสนใจสู่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ รวมทั้งควรมีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่มีข้อมูลต่างๆ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง สำหรับแจกนักท่องเที่ยว มีร้านอาหารพื้นบ้านและของที่ระลึก ตลอดจนห้องน้ำสาธารณะ โดยแนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชนนี้จะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ปราชญ์ชาวบ้านและชาวบ้านทุกคน จึงจะทำให้เกิดการพัฒนากการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. กลยุทธ์ด้านราคาของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

2.1 รูปแบบการกำหนดราคาที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

จากการศึกษาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 7 ประเภท คือ พิพิธภัณฑ์ วิถีชีวิตชุมชน โบราณสถาน ศาสนสถานและประเพณี สปา วรรณกรรมและตำนาน กีฬาท้องถิ่น และของที่ระลึก พบว่า พิพิธภัณฑ์ในพื้นที่สามเหลี่ยมจังหวัดอันดามัน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ซึ่งแต่ละกลุ่มมีเกณฑ์กำหนดราคาต่างกัน ไม่ได้ยึดหลักเกณฑ์ด้านต้นทุน กำไร แต่ยึดหลักความพึงพอใจในคุณค่าของบริการที่ได้รับ คือ (1) พิพิธภัณฑ์ของส่วนราชการ มีการกำหนดอัตราค่าธรรมเนียมการเข้าชมสำหรับชาวไทยและชาวต่างประเทศแตกต่างกันอย่างชัดเจน (2) องค์กรศาสนา ใช้หลักเกณฑ์การบริจาคตามจิตศรัทธา (3) สถานศึกษา ไม่มีการเสียค่าธรรมเนียมเนื่องจากถือว่าเป็นการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนตามพันธกิจ เช่นเดียวกับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ด้านโบราณสถาน ศาสนสถาน และประเพณี ที่มีรายได้มาจากการบริจาค โดยใช้ความพึงพอใจและศรัทธาในคุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการที่ได้รับ สำหรับผลิตภัณฑ์ด้านอื่นๆ นั้น พบว่า การตั้งราคาของผลิตภัณฑ์ธุรกิจสปาจะใช้เกณฑ์ในการตั้งราคาที่อิงต้นทุนขององค์ประกอบต่างๆ ที่กำหนดขึ้นเป็นบริการอุปสงค์ อุปทาน สภาพการณ์การแข่งขัน ตลอดจนกลยุทธ์ด้านการตลาด มีผลทำให้ระดับราคาเปลี่ยนแปลงไปจากเกณฑ์ต้นทุน และกำไรที่ต้องการ ด้านผลิตภัณฑ์กลุ่มวิถีชีวิตชุมชน มีการกำหนดราคาค่าบริการที่ไม่แตกต่างจากผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวทั่วไปที่อยู่ในระดับคุณภาพเดียวกัน กล่าวคือ คำนวณจากต้นทุนของสินค้าและบริการที่ชุมชนมีเพื่อนำมาบวกเป็นกำไรให้สามารถดำรงอยู่ได้ ส่วนกีฬาพื้นบ้านนั้น มีการกำหนดราคาค่าเข้าชมที่แตกต่างกันระหว่างคนในท้องถิ่นและนักท่องเที่ยวต่างถิ่น ผลิตภัณฑ์กลุ่มวรรณกรรมและตำนาน พบว่า การตั้งราคาผลิตภัณฑ์ประเภทนี้จะไม่ถูกจำกัดอยู่ที่ปริมาณการขายบทวรรณกรรม แต่เกณฑ์การตั้งราคาจะขึ้นอยู่กับต้นทุนและกำไรที่ผู้เป็นเจ้าของต้องการ สุดท้ายพบว่า ผลิตภัณฑ์กลุ่มของที่ระลึกเป็นกลุ่มที่สามารถคำนวณต้นทุนใน

การกำหนดราคาได้ชัดเจนมากที่สุด โดยมูลค่าจะอยู่ที่ความเป็นเอกลักษณ์ และโดดเด่นทางศิลปวัฒนธรรม

2.2 ความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบ

การกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

ผลการศึกษา พบว่า ระดับราคาที่นักท่องเที่ยวชาวไทยพึงพอใจจ่ายมากที่สุดเมื่อเดินทางเข้าชม พิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและประเพณี กีฬาท้องถิ่น วิถีชีวิตชุมชน วรรณกรรมและตำนาน อยู่ระดับที่ 100 บาท ด้านสปาและของที่ระลึก อยู่ในระดับที่ 500 และ 200 บาท ตามลำดับ ซึ่งสำหรับชาวต่างประเทศนั้น พบว่า ระดับราคาที่พึงพอใจจ่ายมากที่สุดในส่วนของกีฬาท้องถิ่น วรรณกรรมและตำนาน อยู่ในระดับที่ 200 บาท สำหรับการซื้อสินค้าและบริการประเภทวิถีชีวิตชุมชน และของที่ระลึกอยู่ในระดับที่ 1,000 และ 500 บาท ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบประเด็นที่น่าสนใจ คือ ปัจจัยในการเลือกใช้บริการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมกลุ่มสปา โดยนักท่องเที่ยวชาวไทยใช้เกณฑ์คุณภาพการบริการ ส่วนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นั้น ใช้เกณฑ์ความโดดเด่นน่าประทับใจเป็นตัวเลือกใช้บริการสปา

2.3 การสร้างความร่วมมือของแต่ละภาคีในการกำหนดราคาของ

ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

จากการศึกษาข้อสรุปด้านกลยุทธ์การตั้งราคาของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน เจ้าของพื้นที่ และผลิตภัณฑ์ จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ได้ข้อสรุปในประเด็นต่างๆ ดังนี้

(1) **แนวทางด้านการกำหนดราคา** ภาคีที่เกี่ยวข้องในจังหวัดภูเก็ต และกระบี่ เห็นตรงกันว่า การตั้งราคานี้ควรมีความสัมพันธ์กับคุณภาพและมาตรฐานการบริการ ดังนั้นผู้ประกอบการควรมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ คุณภาพและบริการอยู่เสมอเพื่อจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกคุ้มค่า และประทับใจ ตลอดจนผู้ประกอบการควรมีความเข้าใจตรงกันในระดับการตั้งราคา ลดความแตกต่างด้านราคา และลดปัญหาการเอาเปรียบนักท่องเที่ยว โดยจะต้องคำนึงถึงทั้งต้นทุนแอบแฝงและต้นทุนที่แท้จริงในการตั้งราคา ทั้งนี้ภาคีที่เกี่ยวข้องในจังหวัดพังงา เห็นว่าจังหวัดพังงามีแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กิจกรรมจึงเป็นไปในลักษณะที่ไม่เน้นกำไรมากเกินไป เนื่องจากมีวัตถุประสงค์เพื่ออนุรักษ์และเผยแพร่ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม

(2) **แนวทางด้านการบริหารระบบผลประโยชน์ของธุรกิจนำเที่ยว (Commission)** ภาคีที่เกี่ยวข้องในจังหวัดภูเก็ตเห็นว่า ผู้ประกอบการบางส่วนขาดความรู้ความเข้าใจในระบบผลประโยชน์ (Commission) ก่อให้เกิดความขัดแย้งในเรื่องการแบ่งผลประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับกลุ่มภาคีในจังหวัดพังงา และกระบี่ ที่มีความเห็นว่า ผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการกำหนดระดับค่า Commission ที่เป็นมาตรฐานในแต่ละผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ภาคีจังหวัดภูเก็ตยังเสนอให้มีการกำหนดใช้ราคากลาง หรือราคาที่ยุติธรรมแก่ทุกฝ่าย เพื่อลดปัญหาภาพลักษณ์เรื่องมาตรฐานการบริการที่ไม่เหมาะสมกับราคา พร้อมทั้งยังเสนอให้ภาครัฐเข้ามาส่งเสริมและร่วมมือกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องผลักดันให้ผลิตภัณฑ์

เชิงวัฒนธรรมบางประเภทรวมอยู่ใน Package การท่องเที่ยวหลักที่นักท่องเที่ยวซื้อ

(3) **แนวทางการพัฒนาภาพลักษณ์ที่ดีของผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรม** ควรมุ่งเน้นกิจกรรม การท่องเที่ยวที่สะท้อนถึงสังคมและวัฒนธรรมไทยในแง่มุมต่างๆ

(4) **แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านศิลปวัฒนธรรม** ควรพัฒนารูปแบบการจัดการผลิตภัณฑ์ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของภาครัฐให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึง และทำกิจกรรมเหมือนคนในท้องถิ่นได้

(5) **แนวทางการสวดแทรกวัฒนธรรม** เนื่องจากมีผลิตภัณฑ์เชิงวัฒนธรรมหลายอย่างยังไม่มีจุดเด่นเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ภาครัฐควรกระตุ้นให้ภาคเอกชนเห็นความสำคัญของวัฒนธรรม โดยนำเอาวัฒนธรรมท้องถิ่นที่หลากหลายไปผสมผสานกับกิจการในด้านต่างๆ

(6) **แนวทางการจัดการการออกแบบผลิตภัณฑ์** ควรมีการศึกษาความต้องการของกลุ่มตลาดที่เป็นเป้าหมายให้ชัดเจนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวที่เกี่ยวกับวิถีชุมชนและรู้จักประยุกต์เปลี่ยนแปลงสินค้าบางประเภทให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับความต้องการของตลาด ทั้งนี้ผู้ประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชนต้องคำนึงถึงปัจจัยและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของแต่ละกลุ่มเป้าหมายด้วย

(7) **แนวทางการจัดการโดยชุมชน** ควรมีจุดยืนที่ชัดเจนในการกำหนดรูปแบบผลิตภัณฑ์ราคา ปรับหรือเพิ่มรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลายให้เข้ากับความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยยังคงเอกลักษณ์ของชุมชนไว้ ทั้งนี้เพื่อสร้างมูลค่าทางการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้น

3. ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ช่องทาง คือ ช่องทางการจัดจำหน่ายทางตรง (Direct Channel) และช่องทางการจัดจำหน่ายทางอ้อม (Indirect Channel) จากการศึกษาสามารถจัดรูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมออกเป็น 7 รูปแบบ คือ (1) แบบทางตรง จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคโดยไม่ผ่านตัวกลาง (2) แบบทางอ้อม จัดจำหน่ายโดยผ่านตัวกลาง คือ ผู้ค้าส่ง ตัวแทนจำหน่ายหน้า ผู้ค้าปลีก อินเทอร์เน็ต การตลาดแบบขายตรง สื่อสิ่งพิมพ์ แหล่งสารสนเทศสำหรับนักท่องเที่ยว การจัดนิทรรศการ (3) แบบช่องทางเดียว คือ การจัดจำหน่ายโดยใช้รูปแบบตายตัว (4) แบบหลายช่องทาง (5) แบบควบแน่น เป็นการกระจายผลิตภัณฑ์ให้เพียงพอต่อความต้องการ ของตลาดโดยใช้ร้านค้าทุกประเภทซึ่งยอดการจัดจำหน่ายประเภทนี้ส่วนมากจะผูกติดอยู่กับจำนวน ร้านค้าที่เกี่ยวข้อง (6) แบบเจาะจง แบบนี้ผู้ผลิตจะเลือกใช้ร้านค้าจำนวนจำกัดตามภูมิศาสตร์เฉพาะ เพื่อขายผลิตภัณฑ์ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้สามารถเลือกร้านที่มีศักยภาพต่อการขายมากที่สุด (7) แบบคัดออก เป็นการเลือกผู้จัดจำหน่ายเฉพาะเจาะจงในบริเวณภูมิศาสตร์เฉพาะเท่านั้น วิธีการนี้จะเหมาะสมกับเมื่อพื้นที่ใกล้เคียงมีจำนวนร้านค้าเพียงร้านเดียวหรือน้อยกว่า

สำหรับด้านประสิทธิภาพของช่องทางการจัดจำหน่ายและช่องทางการจัดจำหน่ายที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้จัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมนั้น พบว่า รูปแบบช่องทาง

การจัดจำหน่ายที่เหมาะสมในแต่ละผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ส่วนใหญ่แล้วส่งเสริมให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ สร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมการตลาด ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดแบบผสมผสาน ปรับปรุงและฟื้นฟูโบราณสถานและศาสนสถาน ควรส่งเสริม Medical Spa การบำบัดรักษา (Treatments) ด้วยการแพทย์ทางเลือก อีกทั้งภาครัฐควรคิดผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกควบคู่กับผลิตภัณฑ์ศิลปวัฒนธรรมประเภทอื่นๆ

4. แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป การส่งเสริมการตลาด และจิตวิทยาการบริการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ปัจจัยที่ทำให้การท่องเที่ยวสำเร็จประสบความสำเร็จได้แก่ การเสนอเฉพาะสิ่งที่มีมูลค่า มีคุณภาพเหมาะแก่การจ่ายเงิน มีการประสานงานและวางแผนที่ดีครอบคลุมทุกรายละเอียด เรื่องราว สิ่งที่น่าสนใจและดึงดูดใจ ควรรวมไว้ในโปรแกรมท่องเที่ยวสำเร็จรูป ซึ่งโปรแกรมสำเร็จรูปที่ดีที่สุดจะต้องสามารถทำให้ลูกค้าได้รับแต่สิ่งที่ดีที่ไม่สามารถหาได้จากที่อื่นหากไม่ได้ซื้อโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปนี้

4.1 แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปสำหรับ

ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

แนวทางสำคัญในการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปสำหรับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว คือ ภาครัฐควรส่งเสริมนโยบายการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมส่งเสริมการตลาดสป่า และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ตลอดจนสนับสนุนการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยในผลิตภัณฑ์กลุ่มพิพิธภัณฑ์ ควรกำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมายให้ชัดเจน อีกทั้งควรเอื้อประโยชน์ร่วมกันกับผู้ประกอบการและส่งเสริมการตลาดให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้หากได้รับการสนับสนุนด้านนโยบายจากภาครัฐแล้วจะสามารถพัฒนาตลาดได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพทำนองเดียวกัน ผลิตภัณฑ์กลุ่มโบราณสถาน ศาสนสถาน ควรให้ผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้เป็นเพียงรายการนำเที่ยวเสริม โดยการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวชมความงามทางศิลปกรรมไทย การสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ตลอดจนเร่งพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม ด้านผลิตภัณฑ์กลุ่มตำนานและวรรณกรรมนั้น ควรจัดทำเที่ยวตามเรื่องราวของตำนานและวรรณกรรม เดินทางท่องเที่ยวตามท้องเรื่องเชื่อมโยงกับโบราณสถาน ศาสนสถาน ด้านผลิตภัณฑ์กลุ่มวิถีชีวิตชุมชน และกีฬาพื้นบ้าน ทั้งสองกลุ่มนี้ การออกแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวควรจัดให้ตรงกับความต้องการ และความสนใจของนักท่องเที่ยวเป้าหมาย โดยจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น เข้าชมวิถีชีวิตชุมชน เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวสัมผัสกับบรรยากาศทางวัฒนธรรม ชมการฝึกซ้อมกีฬาการแข่งขัน ซึ่งหัวใจสำคัญของผลิตภัณฑ์กลุ่มนี้ คือ การมุ่งเน้นการขายประสบการณ์ แต่ยังคงรักษาเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมเดิมไว้

สำหรับผลิตภัณฑ์กลุ่มสปา นวดแผนไทย ควรศึกษาตลาดและสำรวจความต้องการเพื่อกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ชัดเจน ตลอดจนควรมีองค์กรไม่แสวงหากำไรเข้ามากำกับดูแลให้การดำเนินธุรกิจสปาชุมชนพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง ด้านแนวทางการพัฒนาในส่วนของที่ระลึก นั้น ควรจัดกิจกรรมประเภทสาธิต ทดลองชิม ให้นักท่องเที่ยว

ลงมือปฏิบัติจริง เน้นการมีส่วนร่วมในโปรแกรมการท่องเที่ยวแบบ Package เพื่อให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมอันจะส่งผลให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าได้ง่ายขึ้น

4.2 การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ของผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว

แนวทางในการช่วยส่งเสริมการตลาด เพื่อให้ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้รับความนิยม และนำไปสู่การสร้างรายได้ให้กับชุมชน คือ (1) การโฆษณาทางสื่อมวลชนต่างๆ อาทิ โทรทัศน์ สถานีวิทยุกระจายเสียง นิตยสาร วารสาร จดหมายถึงผู้ประกอบการ ป้ายโฆษณา และสื่อท้องถิ่น (2) การประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ผ่านสื่อ โดยเฉพาะสื่อมวลชนท้องถิ่น ให้เป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูล จัดกิจกรรมสาธารณะ กิจกรรมพิเศษอันก่อให้เกิดความร่วมมือ และสนับสนุน (3) การส่งเสริมการขายมุ่งสู่ผู้บริโภค เช่น การลดราคาสินค้า ลดราคาค่าเข้าชม และการแจกสินค้าตัวอย่าง (4) การตลาดทางตรงทางโทรศัพท์ (5) การขายโดยบุคคล โดยใช้พนักงานขายร่วมกับการประชาสัมพันธ์ หรือใช้พนักงานขายร่วมกับ สื่ออินเทอร์เน็ต (6) การตลาดทางตรง โดยการจัดทำฐานข้อมูลนักท่องเที่ยว ศึกษาและติดตามการซื้อทั้งในเรื่องของปริมาณ และแนวโน้ม จัดส่งจดหมายตรงเสนอการขายแก่นักท่องเที่ยวผ่านระบบอินเทอร์เน็ต หรือทางโทรศัพท์ รวมทั้งการเสนอผ่านสื่อมวลชน เช่น แผ่นพับ แคตตาล็อก หรือ Free-Standing Insert

4.3 แนวทางการนำจิตวิทยาการบริการ (Psychology) มาใช้สำหรับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว

การตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของนักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจสูงสุดในการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ พังงา ภูเก็ตนั้น สิ่งที่ถูกผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวพึงปฏิบัติเช่นเดียวกัน คือ การปรับปรุงสถานที่ เพิ่มความโดดเด่นของอาคาร สถาปัตยกรรม การให้ความสำคัญเรื่องความสะดวก ตลอดจนการรักษาความเป็นเอกลักษณ์ทั้งการแต่งกายของพนักงาน ภูมิสถาปัตยกรรม และขนบธรรมเนียมประเพณี มุ่งเน้นการอำนวยความสะดวก เอาใจใส่นักท่องเที่ยวทั้งด้านการแนะนำให้ความรู้ ตอบข้อซักถามได้อย่างถูกต้องชัดเจน รวมถึงการเอาใจใส่ในเรื่องการบริการ โดยผ่านกระบวนการพัฒนาทักษะด้านภาษาและบุคลิกภาพในงานบริการให้แก่พนักงาน เพื่อให้ผู้รับบริการเกิดความประทับใจ นำไปสู่ความพึงพอใจในที่สุด

5. การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ปัจจุบันพบว่า มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานประกอบการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบการปฏิบัติงานขององค์กรเป็นส่วนใหญ่ เช่น การพิมพ์เอกสาร จัดทำบัญชี การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต รับส่ง E-Mail ซึ่งผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวด้านสปาและนวดแผนไทยมีการใช้เทคโนโลยีมากกว่าผลิตภัณฑ์อื่นๆ วัตถุประสงค์หลักของการนำมาใช้ก็เพื่อส่งเสริมการขาย และการบริการ โดยในแต่ละกลุ่มผลิตภัณฑ์จะมีลักษณะรูปแบบการใช้งานที่แตกต่างกันออกไป

การพัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศนั้น สิ่งสำคัญ คือ การเน้นให้ผู้ประกอบการเห็นความสำคัญของเทคโนโลยี

สารสนเทศ มีการปรับปรุงพื้นฐานความรู้ของบุคลากรเพื่อลดช่องว่างการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ตลอดจนควรมีแนวทางในการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนและต่อเนื่อง โดยเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการพัฒนาการและการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทั้งนี้ หน่วยงานภาครัฐควรเป็นเจ้าภาพสนับสนุนส่งเสริม และเป็นแหล่งรวบรวมองค์ความรู้ และพัฒนาบุคลากรสำหรับการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม จากการศึกษาการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่า มีการเสนอแนะการจัดทำต้นแบบหลักสูตรพัฒนาบุคลากรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ไว้ 4 แนวคิด คือ (1) การลดช่องว่างดิจิทัล สำหรับบุคลากรทุกระดับขององค์กรที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต (2) การชี้ให้เห็นความสำคัญของเทคโนโลยี สำหรับบุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการ ที่มีพื้นฐานด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์เพียงเล็กน้อย ทั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยี และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงานต่อไป (3) การเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม และ 4) ผลานการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งทั้ง 2 แนวคิดนี้ มีกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเดียวกัน คือ บุคลากรระดับผู้บริหาร ผู้ประกอบการเจ้าของกิจการหรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ที่มีพื้นฐานด้านการใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต โดยแนวคิดด้านการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมจะต้องกำหนดกลุ่มสถานประกอบการที่ใกล้เคียงกัน เพื่อให้สถานประกอบการสามารถเลือกใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการ ส่วนด้านการผลานการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ นั้น ควรกำหนดกลุ่มสถานประกอบการที่ใกล้เคียงกันและใช้ซอฟต์แวร์หรือเทคโนโลยีประเภทใกล้เคียง ทั้งนี้ เพื่อให้สถานประกอบการมีบุคลากรที่สามารถใช้ซอฟต์แวร์หรือเทคโนโลยีในการทำงาน และผลานการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ควรมีการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่องทั้งทางด้านการใช้ภาษาอังกฤษ และเทคโนโลยีสารสนเทศ เพราะบุคลากรการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมจำเป็นต้องมีทักษะในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยวทั้งทางวาจาและทางเว็บไซต์ ควรมีหน่วยงานกลางในการจัดสร้างฐานข้อมูล เพื่อรองรับการทำงาน และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในองค์กร การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม รวมทั้งสร้างระบบดิจิทัลเพื่อการสื่อสาร ตลอดจนจัดให้มีการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เสริมสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง และควรมีการทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้เข้ารับการพัฒนาทุกครั้งทั้งก่อนและหลังการพัฒนา

6. การศึกษารูปแบบการฝึกอบรมบุคลากรด้านคุณภาพการบริการ

จากการศึกษาความต้องการการฝึกอบรมของบุคลากรในการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ของกลุ่มตัวอย่างจาก 3 องค์กร คือ องค์กรภาครัฐ บุคลากรในท้องถิ่น และภาคเอกชน พบว่า

(1) องค์กรภาครัฐ ในฐานะผู้ขับเคลื่อนด้านศิลปวัฒนธรรม กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้ระบุแผนการพัฒนาฝึกอบรมบุคลากรที่อยู่ในหน่วยงานของรัฐทุกองค์กร และทุกภาคที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานของแต่ละหน่วยงาน

ให้ชัดเจนและต่อเนื่อง มีความสอดคล้องกันระหว่างองค์กร เพื่อการประสานงานที่คล่องตัว ในระดับปฏิบัติงานและส่งเสริมความรู้ด้านงานวิจัย เพื่อให้สามารถนำผลงานมาพัฒนา องค์กร หรือท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง

(2) **บุคลากรในท้องถิ่น ในฐานะผู้สร้างผลิตภัณฑ์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมชุมชน** กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการที่จะได้รับการส่งเสริม ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์ มาตรฐานด้านสุขอนามัย คุณค่าทางอาหารและโภชนาการ และ การบรรจุภัณฑ์ ตลอดจนต้องการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการจัดการท่องเที่ยวโดย ชุมชน และกระบวนการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน พัฒนาความรู้ด้าน การบริหารจัดการองค์กร การบริหารแหล่งเงินทุน การส่งเสริมการตลาด และสร้าง การรับรู้ ความสำคัญ การเชื่อมโยงของระบบการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมและ หน่วยงานต่างๆ ที่จะเข้ามาเกี่ยวข้อง

(3) **ภาคเอกชน ในฐานะผู้สนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิง ศิลปวัฒนธรรม** กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรและองค์กร เพื่อ เตรียมความพร้อมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งที่ภาคเอกชนต้องการพัฒนา ในประเด็นแรก ได้แก่ การสร้างความเข้าใจให้ความรู้แก่บุคลากรภายในถึงรูปแบบ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาด้านสื่อประชาสัมพันธ์ โดยทำควบคู่ไปกับการ ดำเนินงานของรัฐ การศึกษาและเลือกกิจกรรมเพื่อนำมาจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว และ การสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อให้การทำงานสอดคล้องไปใน ทิศทางเดียวกัน

สำหรับด้านรูปแบบและวิธีการฝึกอบรมบุคลากรด้านศิลปวัฒนธรรมนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ ตามลักษณะผู้เกี่ยวข้อง คือ (1) สำหรับผู้ขับเคลื่อนด้าน วัฒนธรรม (2) สำหรับผู้สร้างผลิตภัณฑ์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ชุมชน และ (3) สำหรับภาคเอกชน ซึ่งแต่ละรูปแบบจะมีวิธีการ ขั้นตอนที่แตกต่างกัน โดยสิ่งสำคัญจะอยู่ที่การวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย การสำรวจความต้องการ การกำหนด วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและออกแบบโครงการฝึกอบรม วิธีการฝึกอบรม ตลอดจน การติดตามและประเมินผล และการวิเคราะห์ผลตอบกลับ (Feedback) เพื่อหาจุดแข็ง จุดอ่อน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขในการจัดการฝึกอบรมครั้งต่อไป

นอกจากนี้ การฝึกอบรมบุคลากรในการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ควรมีรูปแบบ การฝึกอบรมที่หลากหลายเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับความจำเป็นในการฝึกอบรม วัตถุประสงค์ และเนื้อหา โดยมีหน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่เป็น ผู้จัดและเป็นศูนย์กลางใน การจัด ด้านระยะเวลาการฝึกอบรมนั้น โดยทั่วไปควรใช้ระยะเวลาเพียง 1-2 วัน สำหรับ การฝึกอบรมเร่งรัดที่เน้นความเข้าใจและเสริมทักษะเฉพาะด้าน แต่ถ้าเป็นการฝึก อบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะการปฏิบัติงาน ควรใช้เวลามากกว่า 5 วัน ช่วงเวลาที่ เหมาะสมในการจัดฝึกอบรมควรเป็นช่วงที่กลุ่มตัวอย่างว่างเว้นจากงานประจำ ตลอดจน ควรมีเกณฑ์การประเมินผลการจัดโครงการฝึกอบรมเพื่อติดตามดูความเปลี่ยนแปลง ด้านพฤติกรรม และการนำผลการฝึกอบรมไปใช้งานได้จริง

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำ	
บทสังเคราะห์	
บทที่ 1 จุดเริ่มต้นกอลยหลังเพื่อก้าวหน้าอันค้ำดัน	
อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย.....	19
สถานการณ์การท่องเที่ยวในอันค้ำดัน.....	19
ก้าวสู่ความยั่งยืน.....	20
บทที่ 2 รูปแบบการพัฒนาและจัดการผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	
การพัฒนาและจัดการเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวถึงอนุรักษ์.....	31
ศักยภาพในฐานะผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงกีฬา.....	31
แนวทางการจัดการและบริหารผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงกีฬา.....	32
การศึกษาแบบการบริหารจัดการธุรกิจสปา.....	36
รูปแบบบริหารจัดการธุรกิจสปาในปัจจุบัน.....	38
รูปแบบการบริหารจัดการของธุรกิจสปาที่เหมาะสม.....	40
ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ โบราณสถาน ศาสนสถาน.....	41
การจัดการพิพิธภัณฑ.....	41
ศาสนสถาน.....	46
โบราณสถาน.....	54
การจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่น	55
บทที่ 3 กลยุทธ์ด้านราคาของผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	
รูปแบบการกำหนดราคาที่เหมาะสมกับ.....	63
ผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่	
ความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบ.....	65
การกำหนดราคาของผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	
ของจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่	
การสร้างความร่วมมือของแต่ละภาคีในการกำหนดราคา.....	67
ของผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต	
พังงาและกระบี่	
สรุปผลการประชุมแยกราชจังหวัด.....	67

บทที่ 4 ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	
ช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม.....	72
รูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว.....	73
ศิลปวัฒนธรรม	
ประสิทธิภาพของช่องทางการจัดจำหน่ายและช่องทางการจัดจำหน่าย.....	76
ที่เหมาะสมต่อการนำมาใช้จัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	
บทที่ 5 แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป การส่งเสริมการตลาด	
และจิตวิทยาการบริการผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม	
แนวทางการพัฒนาโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูป (Package)	83
สำหรับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว	
การส่งเสริมการตลาด (Promotion) ของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว.....	85
แนวทางการนำจิตวิทยาการบริการ (Psychology) มาใช้สำหรับ.....	89
ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว	
บทที่ 6 การพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	
การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและรูปแบบการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ.....	92
ในสถานประกอบการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	
การพัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม.....	94
ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ.....	97
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	99
บทที่ 7 การศึกษารูปแบบการฝึกอบรมบุคลากรด้านคุณภาพการบริการ	
ความต้องการในการฝึกอบรมของบุคลากรในการท่องเที่ยว.....	101
ศิลปวัฒนธรรม	
รูปแบบและวิธีการฝึกอบรมบุคลากรด้านศิลปวัฒนธรรม.....	103
กระบวนการสร้างเครือข่ายและภาคที่เกี่ยวข้อง.....	107
ข้อเสนอแนะสำหรับการฝึกอบรมบุคลากรในการท่องเที่ยว.....	110
ศิลปวัฒนธรรม	
รายการอ้างอิง.....	111

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	แสดงการสรุปรูปแบบช่องทางการจัดจำหน่าย.....	78
	ในปัจจุบันและรูปแบบที่เหมาะสมในรูปแบบตาราง	

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่ 1	แสดงช่องทางการจัดจำหน่ายทางตรง.....	72
แผนภาพที่ 2	แสดงช่องทางการจัดจำหน่ายทางอ้อม.....	73
แผนภาพที่ 3	แสดงแผนผังความสัมพันธ์การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ.....	93
	กับผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว	
แผนภาพที่ 4	แสดงภาพรูปแบบการฝึกอบรมขององค์กรภาครัฐ.....	108
	:ผู้ขับเคลื่อนด้านศิลปวัฒนธรรม	
แผนภาพที่ 5	แสดงภาพรูปแบบการฝึกอบรมของบุคลากรในท้องถิ่น.....	109
	ผู้สร้างผลิตภัณฑ์ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตและดูแลรักษา	
	วัฒนธรรมชุมชน	
แผนภาพที่ 6	แสดงภาพจำลองกระบวนการสร้างเครือข่ายและภาคี.....	109
	ที่เกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม	
	ภูเก็ต พังงา กระบี่	

... อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ...

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากจะกระตุ้นให้เกิดการลงทุนในด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่นำรายได้หลักมาสู่ท้องถิ่นและชุมชนแล้วยังผลักดันให้ธุรกิจที่เกี่ยวข้องเติบโตขยายตัว ในช่วงระยะกว่า 3 ทศวรรษที่ประเทศไทยหันมาพัฒนาการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หลังจากโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวอันโด่งดัง Visit Thailand Year ในปี พ.ศ. 2530 และ Amazing Thailand ในช่วงปี พ.ศ. 2541-2542 และต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ประเทศไทยกลายเป็นมหาอำนาจด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคเอเชีย จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2547 การเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในประเทศไทยอยู่อันดับ 4 ของเอเชีย มีภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวที่คุ้มค่าที่สุดในโลก มีแหล่งท่องเที่ยวชายทะเลที่สวยงามที่สุดเป็นอันดับ 9 ของโลก และเป็นที่ 1 ของเอเชีย รวมถึงเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์เป็นอันดับ 5 ของโลก และเป็นที่ 2 ของเอเชีย ในปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2549) ตัวเลขนักท่องเที่ยวในประเทศไทยได้เพิ่มขึ้นเป็น 13.76 ล้านคน และถือว่าการขยายตัวสูงที่สุดของภูมิภาค (บิสิเนสไทย : 2550) อย่างไรก็ตาม ในปีนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ปรับลดจำนวนนักท่องเที่ยวลงจากเป้าหมายเดิมที่ตั้งไว้ที่ 20 ล้านคนเหลือ 14.6 ล้านคน นางพรศิริ มโนหาญ ผู้อำนวยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเน้นว่าความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวสะท้อนถึงทิศทางการทำงานของ ททท. ที่จะหันมาเน้นการบริหารการจัดการและนักท่องเที่ยวเชิงคุณภาพมากกว่าการทำกิจกรรมทางการตลาด (บิสิเนสไทย : 2550)

... สถานการณ์การท่องเที่ยวในอันดามัน ...

ภัยพิบัติทางธรรมชาติเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม ปี พ.ศ. 2547 ก่อความเสียหายรุนแรงต่อธุรกิจการท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอันดามัน ในปี พ.ศ. 2548 การท่องเที่ยวในภูมิภาคชะลอตัว มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามา 11.6 ล้านคน ลดลงจากปี พ.ศ. 2547 ร้อยละ 0.4 ในช่วง 1-2 เดือนแรกภายหลังสึนามิ ได้มีการประมาณมูลค่าความเสียหายไว้ที่ 45,000 ล้านบาท (บิสิเนสไทย: 2548) ทางภาครัฐและภาคเอกชนได้ระดมเงินและทรัพยากรในการเร่งฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวอันดามันตลอด 2 ปีที่ผ่านมา เน้นการเร่งสร้างการรับรู้ (Consumer Awareness) และภาพลักษณ์ด้านบวก โดยเน้นเรื่องความปลอดภัยเพื่อกระตุ้นความต้องการทางการตลาดของนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศให้คืนสู่ระดับเดิม โดยมีแนวทางการดำเนินงาน คือ ระดมโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อการตลาดและใช้การตลาดเชิงจิตวิทยา เช่น อัญเชิญเจ้าแม่ทับทิมเพื่อดึงดูดตลาดได้หัววัน จีน ฮองกง (บิสิเนสไทย: 2548) ในช่วงเวลาฟื้นฟูอันดามัน ผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่ายได้เรียกร้องให้ภาครัฐหันมาพัฒนาบุคลากร และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพอื่นๆ ที่สามารถนำมาทดแทนกันได้ เพราะว่อันดามันไม่ได้มีแต่ Sea Sun และ Sand แต่เพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้แล้วมีการผลักดันให้ติดตั้งระบบเตือนภัยสึนามิและหน่วยงานเพื่อจัดการกับวิกฤตการณ์ต่างๆ เพื่อเรียกความเชื่อมั่นจากนักท่องเที่ยวคืนมา

การท่องเที่ยวในอันดามันกระเตื้องขึ้นเรื่อยๆ โดยที่ในปี 2549 มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปที่ท่องเที่ยวในอันดามันประมาณ 4.4 ล้านคน และเมื่อเร็วๆ นี้รัฐบาลได้ประกาศว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในกลุ่มจังหวัดอันดามันในช่วง 3 เดือนแรกของปีนี้ขยายตัวร้อยละ 21.3 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเดียวกันกับปีที่แล้ว โดยมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยือนอันดามันประมาณ 2.2 ล้านคน โดยรัฐบาลคาดว่าจำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นจากปีที่แล้วเล็กน้อย (Karnjanatawee : 2007)

... ก้าวสู่ความยั่งยืน ...

แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงจาก ททท. ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการจัดการการท่องเที่ยวในประเทศ ถือเป็นนิมิตหมายที่ดีของการผลักดันให้เกิดการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวในประเทศไทยอย่างยั่งยืน ซึ่งให้ความสำคัญ 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ องค์ประกอบการท่องเที่ยว (Tourism Components) ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Tourism Products) และระบบรวมทางการท่องเที่ยว (Whole Tourism System) ซึ่งแต่ละประเด็นยังมีองค์ประกอบแยกย่อยลงไปอีก ในด้านองค์ประกอบการท่องเที่ยว ผู้ที่เกี่ยวข้องต้องพิจารณาถึงความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวของสถานที่ท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นที่พัก แหล่งท่องเที่ยว การเดินทาง ส่วนด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ครอบคลุมถึงการท่องเที่ยวในรูปแบบต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม หรือการท่องเที่ยวแบบอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่วนระบบรวมการท่องเที่ยวนั้นเป็นการมองการท่องเที่ยวตั้งแต่เริ่มต้นเดินทาง จุดพักระหว่างทางจนถึงจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้วยังครอบคลุมถึงหน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยว และปัจจัยส่งเสริมการท่องเที่ยวต่างๆ เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

เพื่อสนับสนุนให้มีการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ได้จัดทำโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดอันดามัน (ภูเก็ต พังงา กระบี่) ขึ้น โดยมีงานวิจัยหลายชิ้น ซึ่งแต่ละชิ้นทำหน้าที่เป็นเข็มทิศบอกสถานการณ์การท่องเที่ยว จุดแข็ง จุดอ่อน และแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้การทำงานทางการท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่ดำเนินไปอย่างถูกทิศทาง เรียกได้ว่าโครงการนี้ใช้งานวิจัยเป็นเครื่องมือพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในการดำเนินโครงการธนาคารข้อมูลงานดังกล่าว ระยะที่ 1 เป็นการศึกษากำหนดจุดยืนผลิตภัณฑ์และยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นเจ้าบ้านและผู้มาเยือน เพื่อหาศักยภาพของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว พฤติกรรมผู้บริโภค ภาพลักษณ์และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ตลอดจนภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่

การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม : จุดเปลี่ยนอันดามันสู่ความยั่งยืน

ชุดโครงการการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืนระยะที่ 1 ประกอบด้วยงานวิจัย 13 ชิ้น ได้แก่

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกพื้นเมือง เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ โดยอาจารย์ แสนศักดิ์ ศิริพานิชและคณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาภูเก็ต

2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ โดยอาจารย์พรพิชญ์ พรหมศิระพัลลภและคณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาภูเก็ต

3. พฤติกรรมการบริโภคของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ โดยอาจารย์สายฝน ยวนแหลและคณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาภูเก็ต

4. ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสปา ในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ โดยอาจารย์กมลวรรณ พรหมพิทักษ์และคณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาภูเก็ต

5. ศักยภาพอาหารและเครื่องดื่มท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวในเขตจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ โดยอาจารย์อภิรมย์ พรหมจรรยาและคณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาภูเก็ต

6. ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ จากมุมมองนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้าน โดยอาจารย์ตติยาพร จารุมณีรัตน์และคณะ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เขตการศึกษาภูเก็ต

7. ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดภูเก็ต พังงา ภูเก็ต โดยอาจารย์วัชร หิรัญพันธุ์และคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

8. มาตรฐานของสถานประกอบการในจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ โดยอาจารย์ปวรรณา อัจฉริยบุตรและคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

9. การศึกษาศักยภาพของชุมชนในฐานะเป็นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ โดย ผศ.มณฑนา นวลเจริญและคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

10. ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติทางบกของจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ โดยอาจารย์ประทีป นวลเจริญและคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

11. การศึกษาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ โดย ผศ.สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์และคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

12. การศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการในระบบขนส่งในจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ โดย ผศ. ดร. กุลวรา สุวรรณพิมลและคณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต

13. ศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงกีฬาของจังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ โดย ดร.วรินทร์ สุวัฒน์ ณ เขมรัฐและคณะ สถาบันพลศึกษา วิทยาเขตกระบี่

งานวิจัยทั้ง 13 ชิ้นมุ่งตอบคำถามว่า จุดยืนผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัดคืออะไร และแต่ละจังหวัดควรมีทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนอย่างไร เพื่อให้อันดามันเป็น One Destination อย่างแท้จริง โดยผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (เกิดชาย ช่วยบำรุง : 2550)

จังหวัดภูเก็ต

จังหวัดภูเก็ตถือเป็นจังหวัดที่มีผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่หลากหลาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน ทันสมัย เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม มีการเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ดังนี้

1. การจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว (Tourism Zoning Management) เพื่อให้การใช้ประโยชน์เหมาะสมกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว และไม่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน โดยแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว

- ✦ พื้นที่ที่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกประเภท
- ✦ พื้นที่ที่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวบางประเภทที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- ✦ พื้นที่ที่ไม่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวใดๆ

2. วางแผนจัดการภูมิสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยว (Tourism Landscape Management) ในจังหวัด โดยการอนุรักษ์ ซ่อมแซม และบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมที่เป็นจุดเด่น พร้อมทั้งสร้างสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

3. พัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวให้มีความหลากหลาย (Tourism Activity Management) เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม

- ✦ สร้างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกเหนือจากรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- ✦ จัดการรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ

4. พัฒนาสุนทรียศาสตร์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Authenticity Management) ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และภาพลักษณ์ของจังหวัด

5. พัฒนาระบบคมนาคมและเส้นทางท่องเที่ยว (Tourism Track Management)

- ✦ เชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมระหว่างแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว
- ✦ พัฒนาระบบขนส่งมวลชนให้สอดคล้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยว

6. พัฒนาสาธารณูปโภคในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ (Tourism Facility Management)

7. พัฒนาระบบฐานข้อมูลและศูนย์รวมของข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต (Tourism Information Management) โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาใช้บริการได้ง่ายและได้รับความสะดวกสบาย และได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

8. พัฒนาขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวของจังหวัดภูเก็ต ให้เพียงพอและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ทุกระดับ (Tourism Carrying Capacity Management)

จังหวัดพังงา

จังหวัดพังงาถือเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสงบ เป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางทะเลซึ่งมีความสงบ เหมาะสมสำหรับนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม กิจกรรมการท่องเที่ยวเน้นที่การพักผ่อนร่างกายและฟื้นฟูจิตใจ โดยมียุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวดังนี้

1. จัดแบ่งพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน โดยแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความชัดเจน (Tourism Zoning Management)

- ✦ พื้นที่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวบางประเภทที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- ✦ พื้นที่ที่ไม่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวใดๆ

2. วางแผนจัดการภูมิสถาปัตยกรรม (Tourism Landscape Management) ในจังหวัดพังงา โดยเน้นอัตลักษณ์เฉพาะตัวที่มีความโดดเด่นในด้านวิถีชีวิตและภูมิสถาปัตยกรรมที่สอดคล้องกับธรรมชาติ

3. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว (Tourism Activity Management) ที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม เพื่อรักษาบรรยากาศที่สงบเงียบและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการชื่นชมธรรมชาติ

4. พัฒนาสุนทรียศาสตร์ (Tourism Authenticity Management) ทางการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และภาพลักษณ์ของจังหวัด

5. พัฒนาเส้นทางคมนาคมเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวให้มีความปลอดภัย (Tourism Track Management)

6. พัฒนาสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวบางพื้นที่ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ (Tourism Facility Management)

7. พัฒนาระบบฐานข้อมูลและศูนย์รวมของข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดพังงา (Tourism Information Management) โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาใช้บริการได้ง่ายและได้รับความสะดวกสบาย และได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

8. พัฒนาขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยว (Tourism Carrying Capacity Management)

- ✦ ศึกษาและสำรวจขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดพังงา เพื่อวางแผนไม่ให้เกิดปัญหาของการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสภาพความบริสุทธิ์ทางธรรมชาติที่ยังคงหลงเหลืออยู่
- ✦ กำหนดการเข้าไปใช้ประโยชน์พื้นที่บางแห่งที่มีขีดความสามารถในการรองรับจำกัด เพื่อไม่ให้เกิดการใช้ประโยชน์เกินขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยว

จังหวัดกระบี่

จังหวัดกระบี่ ถือว่าเป็นจังหวัดแห่งสวรรค์ทางการท่องเที่ยวทางทะเลและการผจญภัย ซึ่งเน้นกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เหมาะสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่รักธรรมชาติและชอบความท้าทาย มีการเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่ดังนี้

1. จัดแบ่งพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของประชาชน โดยแบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวให้เกิดความชัดเจน (Tourism Zoning Management)

- ❖ พื้นที่ที่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกประเภท
- ❖ พื้นที่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวบางประเภทที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- ❖ พื้นที่ที่ไม่อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ในกิจกรรมการท่องเที่ยวใดๆ

2. วางแผนจัดการภูมิสถาปัตยกรรม (Tourism Landscape Management) ในจังหวัดกระบี่ โดยการอนุรักษ์ ซ่อมแซม และบำรุงรักษาสถาปัตยกรรมและสร้างภาพลักษณ์เมืองให้เป็นมิตรเหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยการอนุรักษ์ ซ่อมแซม บำรุงรักษาสถาปัตยกรรมและสร้างภาพลักษณ์เมืองให้เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวเชิงกีฬา

3. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติที่สวยงาม และการท่องเที่ยวเชิงกีฬาสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการชื่นชมธรรมชาติและท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Tourism Activity Management)

- ❖ สร้างรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาแนวใหม่ที่ไม่ทำลายสภาพแวดล้อม นอกเหนือจากรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในปัจจุบัน
- ❖ ส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว
- ❖ สร้างความเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬา กับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติเพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม

4. พัฒนาสุนทรียศาสตร์ทางการท่องเที่ยว (Tourism Authenticity Management) ให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์และภาพลักษณ์ของจังหวัด

5. พัฒนาเส้นทางการคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างแหล่งท่องเที่ยว และให้สอดคล้องกับกิจกรรม พร้อมทั้งเชื่อมโยงระบบขนส่งมวลชนในพื้นที่ (Tourism Track Management)

6. พัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ (Tourism Facility Management)

7. พัฒนาระบบฐานข้อมูลและศูนย์รวมของข้อมูลการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ (Tourism Information Management) โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาใช้บริการได้ง่ายและได้รับความสะดวกสบาย และได้ข้อมูลที่ถูกต้อง

8. พัฒนาขีดความสามารถในการรองรับทางการท่องเที่ยวของจังหวัดกระบี่
ให้เพียงพอและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม ทุกระดับ (Tourism Carrying Capacity Management)

ส่วนด้านการตลาดมีการเสนอยุทธศาสตร์สำหรับทั้ง 3 จังหวัด ดังนี้

(เทิดชาย ช่วยบำรุง: 2550)

1. สร้างมาตรฐานด้านราคา (Price) ให้มีความเหมาะสมกับสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว

2. พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น (Place)

3. พัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว (Product) ให้เกิดความหลากหลาย ทั้งในด้านของรูปแบบ คุณภาพและราคา เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่มทุกระดับ

4. พัฒนารูปแบบการวางแผนประชาสัมพันธ์ทางการตลาด (Promotion)

- * พัฒนาให้จังหวัดภูเก็ตเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของกลุ่มอันดามัน และเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดพังงาและกระบี่

- * พัฒนาให้เป็นศูนย์กลางการประชุมและสัมมนาระหว่างประเทศ โดยใช้จุดเด่นของจังหวัดภูเก็ตที่มีความสวยงามและหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว โดยใช้จุดเด่นของจังหวัดภูเก็ตที่มีความสวยงาม ความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว และข้อได้เปรียบจากค่าใช้จ่ายในการจัดประชุมต่ำกว่าประเทศคู่แข่ง

- * วางแผนการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีศักยภาพในการซื้อสูงให้มาท่องเที่ยวในจังหวัด

5. พัฒนาบุคลากร (People) ให้มีทักษะด้านภาษาต่างประเทศและทักษะในการให้บริการในทุกผลิตภัณฑ์

6. สนับสนุนการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจ (Partnership) เชื่อมโยงกับจังหวัดกระบี่และจังหวัดพังงา

7. พัฒนาแพคเกจทัวร์ (Package) ให้สอดคล้องกับศักยภาพในการท่องเที่ยวของจังหวัดและมีเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มจังหวัด

8. ส่งเสริมให้มีจิตวิทยาการบริการ (Psychology)

ภายหลังจากโครงการระยะที่ 1 สิ้นสุดลง สกว.ได้สนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยในระยะที่ 2 ซึ่งเป็นการศึกษารูปแบบการจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมใน 3 จังหวัดอันดามัน ตลอดจนแผนการตลาดทางการท่องเที่ยวเนื่องจากผลการศึกษาวิจัยในระยะที่ 1 บ่งชี้ว่า จังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ มีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวมากกว่าทะเลและชายหาด ซึ่งเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ด้านโบราณสถาน วิถีชีวิตชุมชนและกีฬาเองก็มีศักยภาพ

และความพร้อมที่จะนำมาพัฒนาเพื่อบูรณาการและรองรับนักท่องเที่ยวเช่นกัน โครงการศึกษาวิจัยในระยะที่ 2 นี้มีผลงานวิจัยทั้งสิ้น 9 ชิ้น มีหัวข้อและคำถามหลักการวิจัยดังนี้

1. การจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวเกี่ยวเนื่องธุรกิจในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืน : ภูเก็ท พังงาและกระบี่ โดย ดร.วรินทร์ สุวัฒน์ เขมรัฐ สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตกระบี่ คำถามหลักงานวิจัย คือ

- ❖ ทิศทางของการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวเกี่ยวเนื่องธุรกิจในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร
- ❖ ศักยภาพของภาคีในการรองรับการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวเกี่ยวเนื่องธุรกิจในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืนมีหรือไม่อย่างไร
- ❖ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวเกี่ยวเนื่องธุรกิจในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืนหรือไม่อย่างไร
- ❖ เจ้าบ้านมีความพึงพอใจการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวเกี่ยวเนื่องธุรกิจในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืนหรือไม่อย่างไร

2. การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสปาในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ โดยอาจารย์ปารณา อัจฉริยบุตร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต คำถามหลักงานวิจัย คือ

- ❖ รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสปาในเขตจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนธุรกิจ การจัดโครงสร้างองค์กร แนวทางการจัดสรรและการพัฒนาบุคลากร รูปแบบการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และการบริการเป็นอย่างไร
- ❖ รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสปาซึ่งประกอบด้วย การวางแผนธุรกิจ การจัดโครงสร้างองค์กร แนวทางการจัดสรรและการพัฒนาบุคลากร รูปแบบการจัดการด้านผลิตภัณฑ์และการบริการที่เหมาะสมในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ เป็นอย่างไร

3. ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน โดยอาจารย์ณัฐพงศ์ ถือดำ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต คำถามหลักงานวิจัย คือ

- ❖ ยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ ควรเป็นอย่างไรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ตรงเป้า
- ❖ ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถานควรเป็นอย่างไร

- * ความพร้อมของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อยุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน เป็นอย่างไร มีความพร้อมหรือไม่
- * ระบบการจัดการแบบใดที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ

4. การจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน : ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่นของจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ โดยอาจารย์รุ่งรัตน์ ทองสกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต คำถามหลักงานวิจัย คือ

- * ลักษณะของการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่นเป็นอย่างไร
- * จะมีวิธีการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่นโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคีอย่างไร จึงจะเป็นที่ถูกใจของนักท่องเที่ยว

5. แนวทางการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการขาย และจิตวิทยาการนำเสนอผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ โดยอาจารย์วัชร หิรัญพันธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต คำถามหลักงานวิจัย คือ

- * จังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่มีแนวทางการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ (Package) การท่องเที่ยวเชิง ศิลปวัฒนธรรม ทั้ง 7 ผลิตภัณฑ์ อย่างไร
- * จังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่มีรูปแบบและแนวทางการพัฒนาการส่งเสริมการขาย (Promotion) ของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ทั้ง 7 ผลิตภัณฑ์อย่างไร
- * จังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่มีรูปแบบและแนวทางการนำจิตวิทยาการนำเสนอ (Psychology) ไปใช้กับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ทั้ง 7 ผลิตภัณฑ์อย่างไร

6. การพัฒนาคุณภาพการบริการและการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม กลุ่มจังหวัดอันดามัน ภูเก็ต พังงา กระบี่ โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กุลวรา สุวรรณพิมล มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต คำถามหลักงานวิจัยคือ

- * ความต้องการด้านการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีด้านใดบ้าง
- * รูปแบบหรือกระบวนการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวประเภทเชิงวัฒนธรรมที่เหมาะสมควรมีรูปแบบหรือกระบวนการอย่างไร
- * กระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างภาคีในกลุ่มอันดามัน เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของบุคลากรเป็นรูปแบบใด

7. กลยุทธ์ด้านราคาของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ โดย ดร.วิญญู วีรยางกูร มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
คำถามหลักงานวิจัย คือ

- * รูปแบบการกำหนดราคาใดที่เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่
- * มีภาคีใดบ้างที่สามารถสร้างความร่วมมือกันในการกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่
- * นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นและความต้องการต่อรูปแบบการกำหนดราคาของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ อย่างไร

8. การศึกษารูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มจังหวัดอันดามัน โดยอาจารย์วิภาวรรณ บัวทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต คำถามหลักงานวิจัย คือ

- * ช่องทางการจัดจำหน่ายของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมมีช่องทางใดบ้าง
- * รูปแบบการจัดการช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นอย่างไร
- * ประสิทธิภาพของช่องทางการจัดจำหน่ายปัจจุบันเป็นอย่างไร มีข้อดีข้อเสียอย่างไร ช่องทางจัดจำหน่ายใดเหมาะสมต่อการนำมาใช้จัดการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในพื้นที่

9. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดกระบี่ พังงาและภูเก็ต โดยอาจารย์ชุตินา ต่อเจริญ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตภูเก็ต คำถามหลักงานวิจัย คือ

- * รูปแบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมควรเป็นอย่างไร
- * ปัจจุบันมีการพัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือไม่ อย่างไร
- * แนวทางการจัดการพัฒนาทรัพยากรบุคคลด้านเทคโนโลยีสารสนเทศแบบมีส่วนร่วมควรเป็นอย่างไร
- * ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมเป็นอย่างไร

หากแบ่งงานวิจัยทั้ง 9 เล่มออกเป็นหมวดหมู่ จะแบ่งได้เป็น 2 หมวด คือ หมวดผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม (Cultural Tourism Products) ซึ่งมี 4 ประเภท

คือ กีฬา สปา พิพธิภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน และวิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยมุ่งเน้นที่ระบบการจัดการในปัจจุบัน และแนวทางการจัดการที่ควรจะเป็น โดยมีการศึกษาการฝึกอบรมบุคลากรด้านคุณภาพการบริการ และการพัฒนาบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นตัวเสริม และหมวดการจัดการทางการตลาด (Marketing) ได้แก่ การตั้งราคาสินค้า (Pricing) ช่องทางการจำหน่ายสินค้าและบริการ (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) การส่งเสริมจิตวิทยาการบริการ การจัดแพคเกจทัวร์เพื่อเป็นทางเลือกแก่นักท่องเที่ยว โครงการวิจัยระยะที่ 2 นี้ยังคงเน้นให้เกิดความสอดคล้องสมดุลระหว่างเจ้าบ้าน (Host) และผู้มาเยือน (Guest) งานวิจัยทุกชิ้นเก็บข้อมูลทั้งทางเจ้าบ้านและผู้มาเยือน ใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่หลากหลายทั้งคุณภาพและปริมาณ ไม่ว่าจะเป็นการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์กลุ่ม การจัดประชุม และการสัมภาษณ์เชิงลึก ข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อตอบคำถามหลักการวิจัยของงานวิจัยแต่ละชิ้น

ทั้งนี้ การวิจัยของชุดโครงการทั้ง 9 โครงการ ได้ดำเนินการวิจัยโดยใช้เครื่องมือวิจัยที่หลากหลาย ซึ่งสรุปกระบวนการวิจัยที่ใช้ในชุดโครงการได้ดังนี้ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามใน 3 จังหวัด จำนวน 4,572 ชุด โดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวชาวไทย 2,833 ชุด และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 1,939 ชุด 2) การจัดสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) ในพื้นที่ 3 จังหวัด จำนวน 22 ครั้ง 3) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ หน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน และแกนนำกลุ่มต่างๆ จำนวน 608 คน 4) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 7 ครั้ง โดยข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอในรูปแบบของตาราง กราฟ รูปภาพ พร้อมทั้งการอภิปรายผลประกอบ

และเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงของงานวิจัยทั้ง 9 เล่ม การรายงานผลการวิจัยจึงนำเสนอโดยแยกตามหัวข้อ ได้แก่ 1) ระบบการจัดการผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว 2) กลยุทธ์ด้านราคาของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 4) รูปแบบช่องทางการจัดจำหน่าย 5) แนวทางพัฒนาโปรแกรมท่องเที่ยวสำเร็จรูป การส่งเสริมการตลาดและจิตวิทยาการบริการของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวทั้ง 4 ประเภท โดยนำเสนอรูปแบบการฝึกอบรมบุคลากรด้านคุณภาพการบริการแยกออกไป เนื่องจากงานวิจัยไม่ได้มุ่งเน้นที่ตัวผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว แต่เน้นที่บุคลากรจาก 3 ส่วน คือ กลุ่มองค์กรภาครัฐ กลุ่มบุคลากรท้องถิ่น และกลุ่มแกนนำชาวบ้านที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตชุมชนชุมชน

2

รูปแบบการพัฒนาและการจัดการ...
ผลิตภัณฑการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม

...การพัฒนาและจัดการเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวของบุรีรัมย์...

กิจกรรมกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวของบุรีรัมย์เป็นรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนรูปแบบหนึ่ง มีแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญคือ หลีกเลี่ยงการทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและยั่งยืนที่สุด ปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่เจ้าบ้าน นักท่องเที่ยว และภาคี ผ่านการให้ความรู้ความเข้าใจ ทั้งนี้ กิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยวควรมีประโยชน์ทางด้านร่างกาย ช่วยพัฒนาอารมณ์จิตใจและสติปัญญา อีกทั้งเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในแง่การดำเนินงานและรับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง การกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวของบุรีรัมย์ยังมีบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาความแข็งแกร่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เพราะสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาสู่พื้นที่และใช้ชีวิตในพื้นที่ยาวนานขึ้น ผลที่ตามมา คือเกิดกระแสเงินหมุนเวียนอยู่ในพื้นที่มากขึ้น เกิดการกระจายรายได้ในท้องถิ่น หากได้รับการสนับสนุนและมีระบบการจัดการการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวของบุรีรัมย์ จะเป็นกิจกรรมเสริมสร้างเศรษฐกิจแก่ประเทศได้เช่นกัน (วรวิทย์ สุวรรณ ณ เขมรรฐและคณะ : 2550)

พื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันมีข้อได้เปรียบในการจัดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาหลายประการ เพราะประกอบไปด้วยเกาะเล็กเกาะน้อยและเว้าอ่าวที่สวยงามเป็นที่ก่อเกิดของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงกีฬาหลายประเภทแตกต่างกันไปตามลักษณะภูมิประเทศ ซึ่งแยกตามจังหวัดได้ดังนี้ จังหวัดภูเก็ตประกอบไปด้วยธรรมชาติที่สวยงามโดดเด่นเฉพาะตัวมีความพร้อมด้านโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีสนามบินนานาชาติ มีนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลก ส่งผลให้กีฬาอล์ฟ ดำน้ำ และวอลเลย์บอลชายหาดได้รับการกล่าวขานและโดดเด่นในพื้นที่นี้ จังหวัดพังงาประกอบไปด้วยเกาะน้อยใหญ่ บางเกาะก็ประกอบไปด้วยโพรงถ้ำที่สวยงาม มีปะการังทั้งน้ำตื้นและน้ำลึกที่สมบูรณ์ จึงเหมาะสำหรับการดำน้ำและล่องเรือแคนูเพื่อชมธรรมชาติ ส่วนจังหวัดกระบี่มีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปคล้ายกับจังหวัดพังงา ที่แตกต่างกัน คือมีภูเขาหินปูนที่แข็งแกร่งกระจัดกระจายทั่วบริเวณ บางแห่งเป็นโพรงถ้ำคล้ายห้องโถงแสงอาทิตย์ส่องถึง ความน่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือมีภาพเขียนสีซึ่งเป็นแหล่งอารยธรรมของโลกอยู่ด้วย จึงเป็นที่ของนักท่องเที่ยวที่มุ่งมั่นเดินทางมาเพื่อท้าทายความสามารถในการปีนหน้าผา พายเรือแคนูและดำน้ำ (วรวิทย์ สุวรรณ ณ เขมรรฐและคณะ : 2550)

... ศักยภาพในฐานะผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ...

ผลการศึกษาด้านศักยภาพของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงกีฬาในเขตพื้นที่จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ โดยวรวิทย์ สุวรรณ ณ เขมรรฐ และคณะ (2548) ระบุว่าการท่องเที่ยวในแถบอันดามันนิยมออกกำลังกายด้วยการปีนหน้าผา ล่องเรือคายัคและแคนู ขี่ม้าเลียบหาด เล่นวอลเลย์บอลชายหาด และขี่จักรยานเสือภูเขา โดยกีฬา 5 ประเภทนี้ได้แก่

การปีนหน้าผา การพายเรือคายัคและแคนู การดำน้ำ การตกปลา และการขี่จักรยาน เป็นกิจกรรมที่จูงใจนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ อีกทั้งยังเป็นกิจกรรมหลักที่ส่งเสริมรายได้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในแถบภูมิภาคนี้ การศึกษาดังกล่าวระบุด้วยว่า จังหวัดภูเก็ต พังงา กระบี่ ได้ศึกษาและกำหนดเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา กลุ่มจังหวัด ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวทางทะเล โดยได้กำหนดเป็นโครงการพัฒนา มาตรฐานกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวประกอบไปด้วย 2 กิจกรรมหลักคือ ผลิตภัณฑ์การ ด้านกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวและจัดตั้งหน่วยฝึกปฏิบัติงานและพัฒนามาตรฐานบุคลากร ด้านกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว โดยเน้นกีฬายอดนิยม 3 ประเภท ได้แก่ กีฬาปีนหน้าผา กีฬาดำน้ำ และกีฬาพายเรือคายัคและแคนู นอกจากนี้ รายงานวิจัยพบว่า กีฬาพื้นเมือง ได้แก่ กีฬามวยไทย กีฬาชนวัว กีฬาชนไก่และกีฬาแข่งนกเขาชวาเสียง ควรได้รับการสนับสนุนและเชิดชูให้เป็นกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอีกด้วย

... แนวทางการจัดการและบริหารผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเชิงกีฬา ...

ในระยะที่ 2 ของชุดโครงการ คณะวิจัยโดย วรวิทย์ สุวัฒน์ ณ เขมรัฐ จึงได้ศึกษา วิจัยเรื่องการจัดการและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยิ่งยวด : ภูเก็ต กระบี่ พังงา ทั้งนี้จากการศึกษาทิศทางการจัดการและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ตามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญตามกระบวนการเดลฟายเทคนิค (Delphi Technique) พบว่า

1. มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเป็นไปได้ในระดับมากที่จะให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคใต้เขต 4 เป็นองค์กรประสานงานกลางและมีศูนย์ประสานงาน การท่องเที่ยวจังหวัด และศูนย์พัฒนาการท่องเที่ยว กีฬา และนันทนาการของกลุ่มจังหวัด สามเหลี่ยมอันดามันเป็นองค์กรเครือข่ายในลักษณะศูนย์บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One-Stop-Service Center) และมีวิสัยทัศน์คือมุ่งเน้นให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลโดยเชิดชูกีฬาทางน้ำ (Aquatic Sport) และกีฬาพื้นเมือง (Local Sport) เป็นภาพลักษณ์และจุดขายผลิตภัณฑ์ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญคือเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยว และรายได้จากการท่องเที่ยวเชิงกีฬา

2. มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเป็นไปได้ในระดับมากที่จะให้พื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันดำเนินการสอน ฝึกทักษะและจัดการแข่งขันกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมและกีฬาพื้นเมือง อันได้แก่ มวยไทย กระบี่กระบอง ตะกร้อและเซปักตะกร้อตามลำดับ

3. มีความคิดเห็นสอดคล้องกันเป็นไปได้ในระดับมากที่จะให้พื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันจัดกิจกรรมกีฬาในฤดูท่องเที่ยว คือ เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคม - เดือนเมษายนของปีถัดไป จัดกิจกรรมภายในบริเวณที่มีปัจจัยในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวอันได้แก่ ทะเล แสงแดดและหาดทราย และจัดกิจกรรมในวันเทศกาลประจำปีตามความเหมาะสม

การท่องเที่ยวเชิงกีฬาวัฒนธรรม : จุดเปลี่ยนอันดามันสู่ความยั่งยืน

4. มีความคิดสอดคล้องกันเป็นไปได้ในระดับมากที่จะให้พื้นที่สามเหลี่ยมอันดามัน จัดและบริหารกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้หน่วยงานต่าง ๆ และชุมชนมีส่วนร่วม รับผิดชอบและรับผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

5. มีความคิดสอดคล้องกันเป็นไปได้ในระดับมากที่จะให้พื้นที่สามเหลี่ยมอันดามัน ใช้ยุทธศาสตร์หลักในการส่งเสริมการตลาดกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการสร้าง ความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัย เสริมจุดแข็งโดยการฟื้นฟูทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ สมบูรณ์ และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่มีประสิทธิภาพทั้งภายในประเทศและภายนอก ประเทศ

6. มีความคิดสอดคล้องกันเป็นไปได้ในระดับมากที่จะให้พื้นที่สามเหลี่ยมอันดามัน จัดกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวในรูปแบบของจักรยานข้ามทุ่ง การเดินป่า ปีนหน้าผาไรยตัว อันดามันไตรกีฬาผจญภัย มินิมารารอนเลียบชายหาดตามลำดับ สำหรับการแข่งขันแรลลี่ เรือคายัค กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดสอดคล้องกันเป็นไปได้ในระดับน้อย ทั้งนี้เพราะว่า เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติยาก และจำกัดเฉพาะนักกีฬาที่มีประสบการณ์เท่านั้นจึงไม่เหมาะสม กับนักท่องเที่ยวทั่วไป

ในการสอบถามด้านศักยภาพของภาคีเป้าหมายในการรองรับการจัดและบริหาร เชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืน โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) คณะวิจัยพบว่า

1. ภาคีเป้าหมายมีศักยภาพในการรองรับการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬา เพื่อการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์อย่างยั่งยืนด้านบุคลากรในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นจำนวนบุคลากรด้านการท่องเที่ยวมีอยู่ในระดับมาก

2. ภาคีเป้าหมายมีศักยภาพในการรองรับการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อ การท่องเที่ยวที่อนุรักษ์อย่างยั่งยืนด้านงบประมาณในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าจังหวัดในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามัน ได้รับ งบประมาณสนับสนุนด้านกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น กระทรวง และกรมที่เกี่ยวข้อง และภาคเอกชนในระดับปานกลาง

3. ภาคีเป้าหมายมีศักยภาพในการรองรับการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อ การท่องเที่ยวที่อนุรักษ์อย่างยั่งยืนด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อย่างไรก็ตามเมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของ ค่าเฉลี่ยแล้วพบว่าจังหวัดในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันมีศักยภาพในการรองรับการจัดและ บริหารกีฬา ด้านโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกันโดยที่จังหวัด ภูเก็ตมีศักยภาพสูงกว่า เมื่อเทียบกับศักยภาพของจังหวัดกระบี่และจังหวัดพังงาที่ไม่ ได้มีความแตกต่างกัน

4. ภาคีเป้าหมายมีศักยภาพในการรองรับการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อ การท่องเที่ยวที่อนุรักษ์อย่างยั่งยืนด้านการบริหารจัดการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

จากการสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อทิศทางการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่ศูนย์กีฬาในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ คณะวิจัยพบว่า

1. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่ศูนย์กีฬาในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืน ด้านประเภทของกิจกรรมกีฬา ทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยประสงค์ให้จัดการฝึกสอน สาธิตทักษะจัดการแข่งขันกีฬาพื้นเมืองและกีฬาอื่นที่ได้รับความนิยมตามความโดดเด่นและศักยภาพของกลุ่มจังหวัดอย่างมาก

2. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่ศูนย์กีฬาในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืน ด้านระยะเวลาและฤดูกาลในการจัดกิจกรรมกีฬา ทั้งในภาพรวมและรายข้อส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง นักท่องเที่ยวประสงค์ให้พื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันจัดกิจกรรมกีฬาในช่วงฤดูการท่องเที่ยว และหากเป็นไปได้ควรจัดให้ตรงกับเทศกาลประจำปี

3. นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่ศูนย์กีฬาในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืน ด้านกิจกรรมกีฬาเสนอแนะทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้ว พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจกิจกรรมอันดามันที่เป็นกิจกรรมการขี่จักรยานข้ามทุ่งในระดับมาก

ในการศึกษาความพึงพอใจของเจ้าบ้านที่มีต่อทิศทางการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่ศูนย์กีฬาในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืน โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง คณะวิจัยพบว่า

1. เจ้าบ้านมีความพึงพอใจต่อการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่ศูนย์กีฬาในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืน ด้านประเภทของกิจกรรมกีฬา ทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งพึงประสงค์ให้พื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันจัดให้มีการสอนสาธิตการแข่งขันกีฬาทางน้ำ กีฬาพญายักษ์ และกีฬาเพื่อความบันเทิงโดยทั่วไป

2. เจ้าบ้านมีความพึงพอใจต่อการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่ศูนย์กีฬาในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืน ด้านระยะเวลาและฤดูกาลในการจัดกิจกรรมกีฬาทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความพึงพอใจให้พื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันจัดกิจกรรมกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวในช่วงฤดูการท่องเที่ยว หากเป็นไปได้ควรที่จะจัดให้ตรงกับวันหยุดนักขัตฤกษ์ หรือวันหยุดสุดสัปดาห์เป็นสำคัญ

3. เจ้าบ้านมีความพึงพอใจต่อการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่ศูนย์กีฬาในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืน ด้านการบริหารจัดการกีฬา ทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าบ้านต้องการให้กลุ่ม

จังหวัดสามเหลี่ยมอันดามันจัดกิจกรรมให้สอดรับ ต่อเนื่อง และเชื่อมโยงระหว่างกันอย่างเหมาะสม ทั้งทางด้านสถานที่ กิจกรรมและฤดูกาล

4. เจ้าบ้านมีความพึงพอใจต่อการจัดและบริหารเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืน ด้านกิจกรรมกีฬาเสนอแนะทั้งในภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีความประสงค์ให้พื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันจัดกิจกรรมจักรยานข้ามทุ่ง อันดามันมินิมาราธอน อันดามันแรลลี่เรือใบ อันดามันแรลลี่ดำน้ำ อันดามันไตรกีฬาผจญภัยตามลำดับ

นอกจากนี้ คณะวิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงบูรณาการกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันอย่างยั่งยืน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ทรงคุณวุฒิท้องถิ่นที่อยู่ในวงการธุรกิจกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้บริหารสถานประกอบการ มีคฤศก์และบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ได้ข้อสรุปว่า กีฬาที่นำมาดำเนินการควรเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมของนักท่องเที่ยว 8 ชนิด คือ กีฬาดำน้ำ กีฬาพายเรือแคนูและคายัค กีฬาปีนหน้าผา กีฬาอล์ฟ กีฬาตกปลา กีฬาวอลเลย์บอลชายหาด กีฬาจักรยาน และกีฬาพื้นเมืองซึ่ง ได้แก่ มวยไทย ชนวัว ชนไก่ และแข่งขันนกเขาชวาเสียง

ผู้ทรงคุณวุฒิดังกล่าวแนะนำว่าในการดำเนินการจัดและบริหารกีฬาดังกล่าว ควรอาศัยข้อพิจารณา 7 ด้าน ตามรูปแบบของอันดามัน (Andaman Sports Tourism Management Model-ZEASSPA) คือ ด้านการจัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยว (Zoning) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อม (Environment) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) ด้านการรักษาความปลอดภัย (Safety) ด้านการจัดบุคลากร (Personnel) และด้านการจัดกิจกรรม (Activity) เพื่อให้จังหวัดในพื้นที่สามเหลี่ยมอันดามันได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าเต็มศักยภาพที่มีอยู่ ตลอดจนให้เกิดการพัฒนาที่เป็นไปตามหลักการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีกิจกรรมที่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และสามารถตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นอย่างดี ข้อพิจารณาทั้ง 7 ด้านสรุปได้ดังนี้

1. จัดระเบียบแหล่งท่องเที่ยวโดยการออกข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวให้ชัดเจนโดยให้ความสำคัญกับโอกาส ความเสมอภาค และการร่วมแรงร่วมใจในการประกอบธุรกิจ
2. จัดสภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้อนุรักษวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปวัฒนธรรมและวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน
3. จัดการเกี่ยวกับพาหนะและเส้นทางในการนำนักท่องเที่ยวเข้าสู่แหล่งกีฬาโดยเน้นความปลอดภัย สะดวก ง่าย แน่นนอนและมีระบบ
4. จัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ร้านอาหาร ที่พักและอื่นๆ ในแหล่งท่องเที่ยว
5. จัดการเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวตลอดระยะเวลาที่ใช้ชีวิตในแหล่งท่องเที่ยว

6. เพิ่มความสามารถของบุคลากรโดยเฉพาะภาคเอกชนให้เป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ นอกจากนี้จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านการกู้ภัย การช่วยเหลือนักท่องเที่ยวที่ได้รับอุบัติเหตุทางน้ำ การปฐมพยาบาลเบื้องต้นและการใช้ยา ตลอดจนเป็นผู้ที่รอบรู้พื้นที่และวิทยาศาสตร์ทางทะเล ที่สำคัญคือเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและรักวิชาชีพบริการ

7. สร้างสรรค์กิจกรรมกีฬาเพื่อการท่องเที่ยวให้หลากหลาย สนุกสนาน ประทับใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องพัฒนาผู้เข้าร่วมกิจกรรมในทุกๆ ด้าน

...การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสปา...

ปัจจุบันธุรกิจที่อิงกระแสสุขภาพกำลังได้รับความนิยม เนื่องจากมาตรฐานความเป็นอยู่ และรายได้ของชนชั้นกลางที่ยกระดับขึ้นตามการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แต่ทว่าวิถีชีวิต ความเป็นอยู่และสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปมีความเคร่งเครียดขึ้นเรื่อยๆ หลายประเทศได้หยิบยกกระแสทางด้านการดูแลสุขภาพมาทำการตลาดผนวกกับการท่องเที่ยว โดยธุรกิจสปาเป็นหนึ่งในธุรกิจที่มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ในประเทศไทย ธุรกิจสปา นับว่าเป็นหนึ่งในกลุ่มธุรกิจบริการด้านสุขภาพที่มีศักยภาพการเติบโตสูง ปัจจุบันสปาไทยมีการเติบโตปีละ 30% มีรายได้รวมแล้วประมาณกว่า 5,000 ล้านบาท การเติบโตนี้มีปัจจัยเกื้อหนุนหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นนโยบายของภาครัฐที่สนับสนุนธุรกิจสปาไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดที่มุ่งเจาะตลาดเฉพาะ เช่น ตลาดทัวร์สุขภาพ กระทรวงสาธารณสุขสนับสนุนการวิจัยเพื่อพัฒนาสมุนไพรไทย ภาครัฐเองกำลังเร่งพัฒนาแหล่งน้ำพร้อมทางธรรมชาติที่มีอยู่มากให้เป็นเมืองท่องเที่ยวสุขภาพเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ผลลัพธ์นี้สำหรับใช้บริการสปาไทยมีความโดดเด่น สรรพคุณ และประโยชน์มากมาย เป็นการสร้างความแตกต่างให้กับสปาไทย บุคลากรผู้ให้บริการสปาที่มีจิตใจด้านการบริการเป็นอย่างดี ตลอดจนมีการจัดตั้งสถาบันการศึกษาที่ให้ความรู้เกี่ยวกับสปา เพื่อเป็นการรองรับการเติบโตของตลาดสปาไทย และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้และเข้าใจในศาสตร์แห่งสปา (ปวารณา อัจฉริยบุตรและคณะ : 2550)

จากการวิจัยเรื่องมาตรฐานสถานประกอบการสปาในเขตจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ (ปวารณา อัจฉริยบุตรและคณะ : 2547) พบว่าผู้ใช้บริการสปาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 21 - 30 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่า มีอาชีพเป็นลูกจ้างบริษัทและประกอบธุรกิจส่วนตัว รายได้ของผู้ใช้บริการสปาในแถบนี้ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 1-5 ล้านบาทต่อปี ส่วนใหญ่เป็นชาวยุโรปและเอเชีย และสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้

การศึกษาด้านการใช้บริการสปาของผู้ใช้บริการ พบว่า ส่วนใหญ่ใช้บริการสปาเฉลี่ย 1-2 ครั้งต่อเดือน ประเภทของสปาที่นิยมใช้มักเป็นสปาภายในโรงแรมหรือที่พัก วัตถุประสงค์ในการใช้บริการสปาเพื่อคลายเครียด ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสปา คือ ปัจจัยด้านราคา ความสะอาดของสถานที่ และผู้ให้บริการ เป็นปัจจัยสำคัญสูงสุด บริการ

สปาที่ผู้ให้บริการนิยมใช้ คือ การนวดตัวด้วยน้ำมันหอมระเหย (Aroma Massage) รองลงมาเป็นการนวดไทย (Thai Massage) ระยะเวลาที่ให้บริการสปาส่วนใหญ่เป็น เวลา 1-2 ชั่วโมงต่อครั้ง ทั้งนี้ ผู้ให้บริการสปาระบุว่า การให้บริการสปาในเขตอันดามันจะ อยู่ในอัตรา 1,000-3,000 บาทต่อครั้ง ผู้ให้บริการสปาทราบข้อมูลเกี่ยวกับสถานประกอบการ สปาจากสปาในโรงแรมที่พักเอง และทราบจากบริษัทนำเที่ยว สำหรับความพึงพอใจ ของผู้ให้บริการสปา พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจต่อสถานที่และสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับ ปานกลาง และผู้ให้บริการพึงพอใจในส่วนของคุณภาพของสถานที่และอุปกรณ์มาก ที่สุด ส่วนความพึงพอใจต่อผู้ให้บริการอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ควรให้ความสำคัญในเรื่อง ของความพึงพอใจด้านความสะอาดของบุคลากรมากที่สุด ส่วนความพึงพอใจต่อการ บริการ พบว่า ผู้ให้บริการพึงพอใจในด้านความสะอาดของวัสดุและผลิตภัณฑ์ที่ใช้ อยู่ในเกณฑ์สูง และความพึงพอใจด้านอัตราค่าบริการอยู่ในระดับปานกลาง

ในส่วนของการคิดเห็นหลังการให้บริการ ผู้ให้บริการส่วนใหญ่ระบุว่า ต้องการกลับมาให้บริการอีกครั้ง โดยมีความประทับใจในด้านความสะอาดของสถานที่วัสดุอุปกรณ์และ บุคลากรที่ให้บริการ ทำให้ที่ตั้งสะดวกต่อการเดินทาง และบรรยากาศที่เงียบสงบ ในด้าน บุคลากร ผู้ให้บริการประทับใจในเรื่องของนักสุขภาพบำบัดและบุคลากรมีความ อ่อนน้อม ยิ้มแย้มแจ่มใส มีมารยาทของความเป็นไทยและมีอัธยาศัยไมตรี รวมทั้ง การมีผู้เชี่ยวชาญในเรื่องการบริการ ส่วนในด้านการบริการนั้น ผู้ให้บริการประทับใจด้าน ราคาที่เหมาะสมมากที่สุด รองลงมาคือความหลากหลายของการบริการ และความสะอาด ของผลิตภัณฑ์ตามลำดับ

การวิจัยดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า สถานประกอบการรีสอร์ทสปาในจังหวัด ภูเก็ตและกระบี่มีศักยภาพที่ดีที่จะรองรับการท่องเที่ยวเชิงสปา สำหรับสถานประกอบการ รีสอร์ทสปาในจังหวัดพังงามีศักยภาพปานกลางที่จะรองรับการท่องเที่ยวเชิงสปา ทั้งนี้ เนื่องมาจากการให้ความสำคัญในเรื่องของความปลอดภัยสำหรับลูกค้า และความปลอดภัย ในการดำเนินงานที่ค่อนข้างน้อย

ในการศึกษาระยะที่ 2 ปวาร์ณา อัจฉริยบุตรและคณะ (2550) ได้ศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสปาในแถบพื้นที่อันดามัน โดยศึกษาประเด็นด้าน การวางแผนธุรกิจสปา การจัดโครงสร้างองค์กร การจัดสรรและการพัฒนาบุคลากร การจัดการผลิตภัณฑ์และการบริการ ซึ่งได้ผลการศึกษาดังนี้

จังหวัดภูเก็ต จำนวนสถานประกอบการสปาในจังหวัดภูเก็ตมีประมาณ 200 แห่ง และมีเพียง 70 แห่งที่เป็นสมาชิกของสมาคมธุรกิจสปา โดยมีทั้งรีสอร์ทสปา และเดย์สปา ส่วนจังหวัดพังงา จำนวนสถานประกอบการสปาในจังหวัดพังงามีประมาณ 10 แห่ง สปา ในจังหวัดพังงาทั้งหมดเป็นรีสอร์ทสปา ส่วนใหญ่ตั้งในแถบพื้นที่เขาหลัก ตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า ส่วนจังหวัดกระบี่ จำนวนสถานประกอบการสปาในจังหวัดกระบี่มี ประมาณ 50 แห่ง โดยมีสถานประกอบการสปาที่เป็นสมาชิกชมรมธุรกิจสปา จำนวน 29 แห่ง มีทั้งประเภทเดย์สปา และรีสอร์ทสปา ซึ่งรีสอร์ทสปาส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในพื้นที่เขต ตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง ส่วนเดย์สปาตั้งอยู่ในเขตตัวเมืองกระบี่

... รูปแบบบริหารจัดการธุรกิจสปาในปัจจุบัน ...

รูปแบบบริหารจัดการ มืองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่

1. การวางแผนธุรกิจสปา ประกอบด้วย การจัดการด้านสถานที่ และบรรยากาศของสถานประกอบการสปา การจัดการด้านรส อาหาร เครื่องดื่ม และอุปกรณ์ของสถานประกอบการสปา การจัดการด้านกลิ่นที่ใช้บำบัดในสถานประกอบการสปา การจัดการด้านเสียงเพลงที่ใช้ในสถานประกอบการสปา และการจัดการด้านสัมผัส เช่น การนวดในสถานประกอบการสปา

การศึกษาส่วนนี้ คณะวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการสปาในเขตอันดามันส่วนใหญ่ ผู้ที่ดูแล หรือเป็นผู้จัดการมักเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และก็เป็นธุรกิจที่เพศชายสนใจลงทุน และมีความรู้ความสนใจกับธุรกิจทางด้านนี้มากขึ้น ลักษณะการลงทุนธุรกิจสปาของผู้ประกอบการมีดังนี้ คือ การลงทุนในธุรกิจสปาที่เป็นลักษณะเดย์สปา (Day Spa) ซึ่งเป็นสถานประกอบการสปาที่ไม่มีที่พักค้างคืน การลงทุนธุรกิจสปาที่เป็นรีสอร์ทสปา (Resort Spa) ซึ่งเป็นสถานประกอบการสปาที่มีที่พักค้างคืน โดยนักลงทุนส่วนใหญ่มองว่า การให้บริการสปาในที่พักนั้นเป็นการยกระดับคุณภาพของโรงแรมมากขึ้น และการลงทุนธุรกิจสปาโดยรวมมีกับโรงพยาบาลโดยทำเป็นเมดิคอลสปา (Medical Spa) การลงทุนทำธุรกิจสปาประเภทนี้เพิ่งจะเกิดขึ้นในจังหวัดภูเก็ต โดยเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน

2. โครงสร้างองค์กรของธุรกิจสปา ได้แก่ การกำหนดภาระหน้าที่ของบุคลากรในสถานประกอบการสปา

การศึกษาของคณะวิจัยพบว่า จากการศึกษาของคณะวิจัยพบว่าโครงสร้างการจ้างองค์กรของ เดย์สปาขนาดเล็กหรือรีสอร์ทสปา ที่เป็นการเช่าพื้นที่ในโรงแรม ประกอบด้วย ผู้ประกอบการสปา (ในธุรกิจเดย์สปาขนาดเล็กมักจะเป็นผู้จัดการสปาด้วย) พนักงานต้อนรับ พนักงานสุขภาพบำบัด อย่างไรก็ตาม ทุกตำแหน่งจะไม่มีหน้าที่ตายตัว ทุกคนในองค์กรจะต้องช่วยกันทำงาน และสร้างบริการที่ดีให้กับลูกค้ามากที่สุด ส่วนโครงสร้างการจ้างองค์กรของเดย์สปาขนาดใหญ่ ประกอบไปด้วย ฝ่ายบุคคล ฝ่ายการตลาด ฝ่ายยานพาหนะ ฝ่ายจัดซื้อ ฝ่ายต้อนรับ ฝ่ายนักสุขภาพบำบัดและฝ่ายแม่บ้าน และคนสวน

3. แนวทางการจัดสรรและการพัฒนาบุคลากรของธุรกิจสปา ได้แก่ การรับบุคลากรเข้าทำงาน การฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรด้านต่างๆ

คณะวิจัยพบว่า การสรรหาและคัดเลือกบุคลากรของธุรกิจสปาในอันดามันมีหลากหลายแบบ สรุปได้ดังนี้

การสรรหาบุคลากร

* ธุรกิจเดย์สปา มักรับสมัครบุคลากรโดยใช้ป้ายประกาศ การบอกเล่าแบบปากต่อปาก (Word of Mouth) หรือติดต่อผ่านทางสำนักจัดหางานของจังหวัดนั้นๆ มีระบบ

การให้เงินเดือน พนักงานจะได้ค่าชั่วโมงในการทำงานด้วย ส่วนค่าสมนาคุณจากลูกค้า นั้นไม่แน่นอน มีสวัสดิการ เช่นชุดยูนิฟอร์ม ที่พัก รวมทั้งอาหาร 2 มื้อ สบายางแห่งให้ เงินเดือนตามระดับความสามารถของพนักงานด้วย

- * รีสอร์ทสปา ฝ่ายบุคคลของโรงแรมรับผิดชอบในการรับสมัครพนักงาน ผ่านสื่อ สิ่งพิมพ์และเป็นผู้สัมภาษณ์ข้อมูลเบื้องต้น ผู้จัดการสปาจะเป็นผู้สัมภาษณ์ด้าน ทักษะและตัดสินใจรับพนักงาน มีระบบการตั้งเงินเดือน และมีค่าเชอร์วิสของทางโรงแรม ด้วย ทิปได้รับรายคน สวัสดิการที่ได้ คือ ชุดยูนิฟอร์ม ที่พัก และอาหาร

- * สบายางแห่งใช้วิธีการในการไปจัดหาคนทำงาน จากภาคตะวันออกฉียงเหนือ และภาคเหนือเนื่องจากมองว่าบุคลากรที่มาจากภาคเหล่านี้มีความนุ่มนวล และสามารถ ฝึกให้ทำงานบริการได้ดี

การพัฒนาบุคลากร

ผู้ประกอบการต้องการพัฒนาด้านทักษะการสื่อสารของพนักงาน และพัฒนาด้าน ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ของสปาต่างๆ ที่ใช้ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์ เหล่านั้น การศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่การพัฒนาบุคลากรในสถานประกอบการสปามัก จะเน้นในส่วนของฝ่ายต้อนรับ (Reception) และผู้ให้บริการสปา (Therapists) เน้น การพัฒนาบุคลิกภาพ ส่งเสริมการพัฒนาด้านศิลปะการให้บริการ และจัดอบรมความรู้ ที่เกี่ยวกับสปา เช่น การนวดประเภทต่างๆ ศาสตร์ด้านน้ำมันหอมระเหย และความรู้ ด้านกายวิภาคศาสตร์ ศัพท์เฉพาะด้านบริการสปา อีกทั้งความรู้และทักษะทางภาษา ต่างประเทศแก่บุคลากร

4. การจัดการด้านผลิตภัณฑ์และการบริการธุรกิจสปา ประกอบด้วย การ รักษาความสะอาด ความเรียบร้อย การออกแบบรูปแบบการจัดวางผลิตภัณฑ์ การจัดทำ แพคเกจ การออกแบบสปาเมนู กิจกรรมส่งเสริมการขาย การจัดเก็บสินค้าและผลิตภัณฑ์ การตรวจสอบราคาและการควบคุมสินค้าคงคลัง

- * **การจัดการด้านรูปลักษณ์ของผลิตภัณฑ์เน้นที่สมุนไพรไทย** โดยใช้วัตถุดิบ ที่เป็นสมุนไพรไทย นิยมนำแต่ละบริการมาประยุกต์รวมเป็นแพคเกจในการให้บริการ โดยจัดรูปแบบการให้บริการเป็นการให้บริการที่ต่อเนื่องหรือเป็นชุด มีการตั้งชื่อน้ำมันหอม ระเหยที่มีความเป็นไทย สถานประกอบการบางแห่งสร้างรูปแบบบริการที่มีความหลากหลาย แปลกใหม่ มีการนำ Warm Stone เข้ามาให้บริการ หรือนำความรู้เกี่ยวกับธาตุเจ้าเรือน มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับผุ้มารับบริการ และจัดเป็นทัวร์สุขภาพ

- * **การจัดการด้านรส** มีการนำน้ำมันสมุนไพรมาให้บริการแก่ผู้ที่เข้ามารับบริการใน แต่ละครั้งโดยใช้ภูมิปัญญาไทยเรื่องธาตุเจ้าเรือนมาประยุกต์ใช้

- * **การจัดการด้านกลิ่น** ในสถานบริการสปาส่วนใหญ่จะใช้ Burner ที่จุดโดยใช้ กลิ่นน้ำมันหอมระเหยกลิ่นอ่อน เพื่อให้ลูกค้าที่เข้ามารับบริการเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย แต่ บางแห่งไม่ใช้ Burner ให้เหตุผลว่าจะมีผลเสียต่อสุขภาพของพนักงานและผุ้มารับบริการ จะหันมาใช้กลิ่นดอกไม้หอมไทยๆ เพื่อเสริมบรรยากาศให้สงบขึ้น

❖ **การจัดการด้านเสียง** ได้มีการวางรูปแบบการใช้เพลงที่เป็นเพลงที่มีขายตามท้องตลาดในรูปแบบของ Green Music บางแห่งจะนำวัฒนธรรมของท้องถิ่นมาร่วมในการบอกความเป็นท้องถิ่นนั้นๆ บางแห่งจะนำแนวคิดของสถานบริการของตนเองไปให้นักประพันธ์เพลงเพื่อหาแนวเพลงที่สอดคล้องกับสถานบริการของตนเอง

❖ **การจัดการด้านสัมผัส** เน้นให้พนักงานสุภาพบ่าบดมีทักษะการนวดที่มีคุณภาพและใส่ความรู้สึกที่ต้องการบริการลงในการให้บริการแต่ละครั้ง รูปแบบการนวดเน้นการนวดให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าเป็นหลัก และถูกต้องตามโครงสร้างร่างกาย

❖ **วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการให้บริการ** เน้นความพร้อมของอุปกรณ์ และมีการตรวจสอบความปลอดภัยของเครื่องมืออย่างสม่ำเสมอ เน้นความสะอาดของวัสดุอุปกรณ์เป็นประเด็นหลัก แหล่งในการหาวัตถุดิบ เน้นบริษัทผู้ผลิตที่มีตรวจสอบคุณภาพหรือมีการรับรองคุณภาพการใช้จากหน่วยทดสอบของบริษัทผู้ผลิต เน้นวัตถุดิบที่มาจาก Organic Farm บางแห่งมีการใช้ผลิตภัณฑ์ OTOP ภายในประเทศ บัณฑิตในการเลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ หรือวัตถุดิบต้องบ่งบอกความเป็นไทย เน้นผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการรับรองว่าใช้กระบวนการผลิตโดยธรรมชาติ หรือมาจากออร์แกนิก ฟาร์ม (Organic Farm) หรือเป็นสินค้ามีการประกันคุณภาพ

❖ **แนวทางการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในธุรกิจสปา** การส่งผลิตภัณฑ์ในแต่ละครั้งต้องไม่ส่งมาในจำนวนที่มากจนเกินไป ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสินค้าคงเหลือมากเกินไปจนเป็นจริง และผลิตภัณฑ์ที่ส่งมาต้องสอดคล้องกับการให้บริการ หรือใช้วิธีการส่งส่วนผสมมาแล้วนำมาผสมเองเพื่อเป็นรูปแบบของสถานบริการของตนเอง และมีการบันทึกข้อมูลการใช้ทั้งกลิ่น ทั้งจำนวนที่ใช้เพื่อนำมาวิเคราะห์การบริหารจัดการต่อไป

...รูปแบบการบริหารจัดการของธุรกิจสปาที่เหมาะสม...

คณะวิจัยระบุว่า สถานประกอบการสปาในเขตพื้นที่อันดามันมีความหลากหลายสปาหลายแห่งมีระบบการบริหารจัดการเป็นระบบ และนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจสปาอันดามันที่ควรจะเป็น ดังนี้

1. การจัดการด้านการบริหารจัดการองค์กร

ผู้จัดการสปาควรมีความรู้ในทุกๆ เรื่อง ไม่ว่าจะเป็น การนวดน้ำมันหอมระเหย การใช้วัสดุอุปกรณ์ในการบริการสปา ความรู้ทางการบริหารบุคลากร รวมทั้งความรู้ทางการตลาดด้วย ผู้ประกอบการสปาต้องเน้นการสร้างระบบความรู้เพื่อพัฒนานักสุภาพบ่าบด อีกทั้ง เพื่อแก้ปัญหาการขาดนักสุภาพบ่าบดที่มีฝีมือ อีกทั้งต้องสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี นอกจากนี้ยังต้องการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี มีสวัสดิการเพียงพอ และให้โอกาสในการเติบโตของพนักงาน ทักษะของพนักงานมีส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพงานบริการในธุรกิจสปา

การถอดถอดเชิงศิลปะวัฒนธรรม : จุดเปลี่ยนอันดามันสู่ความยั่งยืน

2. การจัดการด้านผลิตภัณฑ์

สปาแต่ละจังหวัดเริ่มหันมาใช้สมุนไพรไทยมากขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการวิจัยสมุนไพรไทยให้มากขึ้น ในขณะที่สถานประกอบการสปาเองต้องพยายามค้นหาข้อมูลด้านสมุนไพรให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการชี้วัดถึงคุณภาพสมุนไพรแต่ละชนิดให้เป็นที่น่าเชื่อถือ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในการบริการสปา ควรเป็นวัสดุผลิตภัณฑ์ที่มาจากธรรมชาติ เพราะสามารถนำมาใช้เป็นจุดเด่นในการบริการได้ ในด้านการออกแบบสถานที่นั้นในทั้ง 3 จังหวัดไม่มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง แต่สามารถชูจุดเด่นด้านธรรมชาติได้

3. การจัดการทางการตลาด

การสร้างจุดเด่นในการบริการ และรูปแบบใหม่ๆ ในการให้บริการสปาเป็นหนทางที่ดีในการเพิ่มราคาบริการสปา และสร้างภาพลักษณ์ว่าสปาแห่งนั้นมีความเชี่ยวชาญทางด้านนี้โดยเฉพาะ และสามารถเพิ่มคุณค่าในตัวสินค้า หรือบริการได้ การหาผู้เชี่ยวชาญหรือร่วมมือกับหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ เช่น การร่วมมือกับโรงพยาบาลจะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะยกระดับสปาที่เป็นการเพียงการให้บริการเพื่อการผ่อนคลาย ไปเป็นการให้บริการเพื่อการรักษา เท่ากับเป็นการยกระดับฝีมือของพนักงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องตามไปด้วย ควรรู้จักศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการสปาของลูกค้าให้ได้มากที่สุด เพราะสามารถให้การบริการที่ตรงตามความต้องการของลูกค้าได้ดี ควรใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ต และเว็บไซต์ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการใช้บริการสปาของลูกค้า ในการติดต่อสื่อสาร รวมทั้งลูกค้าสามารถจองสปาทางเว็บไซต์ได้ด้วย ควรมีการพัฒนาแบบบริการสปาที่ต่างกันไปด้วย และควรทำการตลาดให้มีลูกค้าทุกฤดูกาล

๔. ระบบการจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน ศาสนสถาน ...

จังหวัดภูเก็ต พังงา และกระบี่ มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่เป็นที่รู้จักและดึงดูดนักท่องเที่ยวทั่วโลกจนบางครั้งเกินขีดความสามารถในการรองรับ ส่วนทรัพยากรทางธรรมชาติที่ยาวทางวัฒนธรรมก็มีอยู่ไม่น้อย และหลายแห่งมีศักยภาพและมีความพร้อมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมได้ (ณัฐพงษ์ ถิธดำและคณะ : 2550) ได้ศึกษาระบบการจัดการของทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมใน 3 จังหวัด เพื่อหายุทธศาสตร์การจัดการพิพิธภัณฑ์ โบราณสถานและศาสนสถาน ความพร้อมของภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อยุทธศาสตร์ ระบบการจัดการที่สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยการศึกษาวิจัยพบว่า

... การจัดการพิพิธภัณฑ์ ...

การสำรวจพิพิธภัณฑ์ในจังหวัด ภูเก็ต พังงาและกระบี่ เพื่อศึกษาศักยภาพและหาแนวทางจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ใช้เกณฑ์ 10 ประการ ดังต่อไปนี้

ความสะดวกในการเข้าถึง ห้องน้ำ ภูมิทัศน์ เจ้าหน้าที่เจ้าหน้าที่แนะนำ ข้อมูล อาหารเครื่องดื่ม ที่จอดรถ ความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของชุมชน และไม่เป็นกิจกรรมของเอกชน จากเกณฑ์ดังกล่าว พบว่ามีพิพิธภัณฑ์ที่มีศักยภาพและควรศึกษาระบบจัดการ 4 แห่ง ได้แก่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง จังหวัดภูเก็ต พิพิธภัณฑ์สถาน วัดพระทอง จังหวัดภูเก็ต พิพิธภัณฑ์สถานวัดนารายณ์การาม จังหวัดพังงา และพิพิธภัณฑ์สถานวัดคลองท่อม จังหวัดกระบี่ แต่ละแห่งมีรูปแบบการจัดการดังนี้

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง จังหวัดภูเก็ต

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง จังหวัดภูเก็ต เป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำจังหวัดภูเก็ต และเป็นแหล่งเรียนรู้ทางการศึกษาและการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรม มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน การคมนาคม สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย มีบุคลากร 22 คน ทำงานใน 3 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายวิชาการและการศึกษา ฝ่ายบริการและประชาสัมพันธ์ และฝ่ายบริหารอาคารและสถานที่ มีหัวหน้าพิพิธภัณฑ์สถานเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดขององค์กร ตัดสินใจและสั่งการตามระเบียบข้อบังคับทางราชการ มีคนสวนดูแลจัดการด้านภูมิทัศน์ การจัดแสดงและการให้บริการ เน้นเนื้อหาด้านวิชาการเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชาติพันธุ์วิทยาและศิลปวัฒนธรรมของจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง มีการประชาสัมพันธ์ผ่านหนังสือท่องเที่ยว หนังสือแนะนำพิพิธภัณฑ์ของกรมศิลปากร และอินเทอร์เน็ตผ่านทางเว็บไซต์ของพิพิธภัณฑ์ ด้านการบริการผู้มาเยือนมีเจ้าหน้าที่ประจำห้องจัดแสดง 4 คน คอยให้บริการตอบคำถามและบริการเที่ยวชมสถานที่ มีเจ้าหน้าที่จำหน่ายของที่ระลึก และบริการเครื่องดื่มในราคาปกติ ชุมชน ในส่วนของชุมชนจะได้รับความร่วมมือจากชุมชนในการมอบวัตถุโบราณมาจัดแสดง

คณะวิจัยได้เสนอรูปแบบการจัดการทรัพยากรทางวัฒนธรรม พิพิธภัณฑ์โบราณสถาน ศาสนสถาน

- ✦ จัดที่นั่งพักด้านนอกอาคาร สถานที่บริการอาหารและเครื่องดื่มให้กับนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ห้องจัดแสดงควรเป็นห้องปรับอากาศสลับห้องที่ไม่ปรับอากาศ
- ✦ พัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านการสื่อสาร ให้มีลักษณะต้อนรับผู้มาเยือนมากขึ้น ยิ้มและกล่าวทักทายผู้มาเยือนทุกครั้งที่เจอ สามารถใช้ภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสารภายในพิพิธภัณฑ์ได้และมีความรู้เรื่องโบราณวัตถุที่นำมาจัดแสดง
- ✦ ควบคุมดูแลภูมิทัศน์ด้านหน้าพิพิธภัณฑ์ให้ดูแลรักษาความสะอาดและสวยงามอยู่เสมอ โดยการปลูกดอกไม้ตกแต่งและจัดสวน
- ✦ การนำเสนอของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติถลาง ควรนำเสนอพิพิธภัณฑ์มีชีวิต นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปมีส่วนร่วม มีข้อความบรรยายโบราณวัตถุเป็นภาษาอังกฤษ ในการนำนักท่องเที่ยวเข้าเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์นั้น พนักงานควรนำเสนอเรื่องราวของพิพิธภัณฑ์ก่อนที่จะนำนักท่องเที่ยวเข้าเที่ยวชมในแต่ละครั้งนอกจากนี้พิพิธภัณฑ์ควรจัดนิทรรศการตามวาระวันสำคัญและนำเสนอพิพิธภัณฑ์นอกสถานที่เพิ่มขึ้น

การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม : จุดเปลี่ยนอันคาบิโนสู่ความยั่งยืน

❖ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกลางควรกำหนดจุดขายที่ชัดเจน เช่น ไปพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกลางเพื่อชมพระนารายณ์สี่อarayธรรมอินเดียบนคาบสมุทราภคได้เป็นต้น

❖ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกลางต้องประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น ทั้งทางตรงและทางอ้อม

❖ การให้บริการของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกลาง ควรให้บริการด้วยความยินดี และพนักงานต้องสื่อสารกับชาวต่างชาติได้ ควรให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยน้ำเย็นจากโอ่งดินเผา พนักงานนำชมต้องนำเสนอ อธิบายประวัติ ความสำคัญของโบราณวัตถุที่นักท่องเที่ยวสนใจ

❖ การมีส่วนร่วมของชุมชน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกลาง ควรประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรม อนุญาตให้หน่วยงานในท้องถิ่นและองค์กรในท้องถิ่นต่างๆ เข้ามาใช้ห้องประชุมพิพิธภัณฑ์โดยไม่คิดค่าเช่าสถานที่เป็นกรณีพิเศษ เชิญผู้รู้ในท้องถิ่นเข้ามาให้ความรู้เรื่องมรดกท้องถิ่นที่พิพิธภัณฑ์ จัดกิจกรรมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมตามวาระและจัดโอกาสเชิญประชาชนรอบๆ พิพิธภัณฑ์เข้ามามีส่วนร่วมกับพิพิธภัณฑ์ให้มากขึ้น

พิพิธภัณฑ์สถานวัดพระทอง

พิพิธภัณฑ์สถานวัดพระทองเป็นพิพิธภัณฑ์สถานวัฒนธรรมพื้นบ้านที่เก็บรวบรวมศิลปวัตถุจากการรับมอบจากประชาชน ไม่น้อยกว่า 10,000 ชิ้น และเป็นใหญ่ที่เชื่อว่าใช้ในศีกกลางหลายกระบอก และเป็นที่ประดิษฐาน “พระผุด” ซึ่งเป็นที่นับถือของคนไทยเชื้อสายจีน มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย มีเจ้าหน้าที่ประจำ 2 คน ดูแลความเรียบร้อยทั่วไป การบริหารองค์กร อยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าอาวาสวัดพระทอง ซึ่งจะปรึกษาผู้รู้ในชุมชนหากปรับปรุงหรือปรับเปลี่ยนการจัดการ มีภูมิทัศน์ดี เพราะอยู่ในวัดพระทองซึ่งมีความสวยงามด้านภูมิทัศน์ มีป้ายบอกสถานที่อย่างเป็นระเบียบ การจัดแสดงและการให้บริการ ห้องจัดแสดงเป็นห้องโถงโล่ง ไม่มีเครื่องปรับอากาศ มีพัดลม และแสงสว่างเพียงพอต่อการชมโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุจัดแสดงไว้ตู้กระจก แบ่งเป็นกลุ่ม มีป้ายบอกกลุ่มที่แสดงแต่ไม่มีเอกสารบอกรายละเอียด มีการประชาสัมพันธ์ควบคู่ไปกับการประชาสัมพันธ์วัดพระทองทางหนังสือท่องเที่ยว อินเทอร์เน็ต และมัลติมีเดีย บริษัทนำเที่ยว การบริการผู้มาเยือน มีเจ้าหน้าที่ 2 คน ผลัดเปลี่ยนกันดูแล แต่ไม่สามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งที่จัดแสดงได้ ไม่มีเอกสารแนะนำ ให้ข้อมูล ได้รับบริจาคโบราณวัตถุจากชาวบ้านและชุมชนใกล้เคียง เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน

คณะวิจัยได้เสนอรูปแบบการจัดการดังนี้

❖ พิพิธภัณฑ์วัดพระทอง ควรทำป้ายแสดงทางเข้าวัดให้ชัดเจน

❖ พิพิธภัณฑ์ ควรพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สามารถกล่าวทักทายต้อนรับผู้มาเยือน สามารถอธิบายประวัติ ความสำคัญของโบราณวัตถุภายในพิพิธภัณฑ์ และ

ขอความร่วมมือจากเทศบาลเทพกระษัตรีเพื่อจัดเจ้าหน้าที่เข้ามาให้ความช่วยเหลือในการต้อนรับนักท่องเที่ยวและนำชม

✽ เจ้าอาวาสวัดพระทองควรจัดประชุมคณะกรรมการวัด ผู้รู้ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาพิพิธภัณฑ์

✽ พิพิธภัณฑ์ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยปลูกต้นไม้ใหญ่เพิ่มเติมเพื่อให้ร่มเงาจัดสวนและปลูกดอกไม้ตกแต่งเพื่อให้มีบริเวณสำหรับถ่ายรูป ประสานเทศบาลเทพกระษัตรีเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ถนนทางเข้าวัด โดยปลูกต้นไม้เป็นแนวเข้าวัด และปรับปรุงถังขยะให้เข้ากับภูมิทัศน์

✽ พิพิธภัณฑ์ ควรถ่ายภาพโบราณวัตถุทุกชิ้นที่มีในแต่ละตู้ให้มีหมายเลขกำกับโบราณวัตถุแต่ละชิ้น นอกจากนี้ทางพิพิธภัณฑ์ควรจัดทำหนังสือภาพพร้อมประวัติของวัตถุแต่ละชิ้นของแต่ละตู้แสดง ตรวจสอบระบบแสงสว่างให้เพียงพออยู่เสมอ

✽ พิพิธภัณฑ์ ควรนำเสนอสิ่งดึงดูดใจหรือหัวใจหลักของสิ่งที่จัดแสดงให้ชัดเจน เช่นมาดูจึงชัยที่พิพิธภัณฑ์วัดพระทอง เป็นต้น และควรทำจึงชัยจำลองเพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถถ่ายรูปได้

✽ พิพิธภัณฑ์ ควรได้รับการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น จากการท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ต องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต และเทศบาลเทพกระษัตรี

✽ พิพิธภัณฑ์ ควรมีเจ้าหน้าที่นำชมที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ และมีความรู้เรื่องโบราณวัตถุที่จัดแสดง

✽ พิพิธภัณฑ์ ควรจัดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาให้ข้อมูลเกี่ยวกับโบราณวัตถุที่จัดแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์สถานวัดนารายณิการาม

พิพิธภัณฑ์สถานวัดนารายณิการาม เป็นพิพิธภัณฑ์สถานสังกัดวัด เป็นที่ประดิษฐานเทวรูปจำลองพระนารายณ์ พระลักษมณ์และนางสีดา จัดแสดงศิลปวัตถุอย่างเครื่องปั้นดินเผาและของใช้พื้นบ้าน มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานพอสมควร ทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย เจ้าอาวาสวัดเป็นผู้ดูแล มีอำนาจจัดการและบริหาร ควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ การจัดแสดงและการให้บริการ เป็นไปตามลักษณะของพื้นที่ใช้สอยที่อำนวยให้ แต่ขาดการจัดหมวดหมู่ที่ชัดเจน มีป้ายบอกชื่อบางชิ้น ไม่มีเอกสารแนะนำ ได้รับการประชาสัมพันธ์ผ่านทางรายการสารคดีเป็นครั้งคราว และทางหนังสือที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดพังงา ด้านการบริการผู้มาเยือน เจ้าอาวาสเป็นผู้นำชมโบราณวัตถุที่เด่นๆ หากเจ้าอาวาสไม่อยู่ก็จะมีผู้นำชม ได้รับบริจาคโบราณวัตถุและศิลปวัตถุจากชุมชน ได้รับความร่วมมือและสนับสนุนจากชุมชนในการจัดกิจกรรม

คณะวิจัยได้เสนอรูปแบบการจัดการดังนี้

✽ ควรประสานกับจังหวัดพังงา องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือองค์การบริหารส่วนตำบล ปรับปรุงถนนบริเวณปากทางเข้าพิพิธภัณฑ์ จัดทำป้ายบอกทางที่มีขนาด

ใหญ่และถาวร จัดสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์ใหม่ ให้เป็นอาคารเฉพาะในการจัดแสดง ปรับปรุงสถานที่จอดรถให้สามารถจอดรถได้ไม่ต่ำกว่า 20 คัน จัดสร้างห้องน้ำเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะและจัดสร้างที่เก็บน้ำสำหรับอุปโภคเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

- * ควรมีเจ้าหน้าที่ประจำ โดยขอความร่วมมือกับองค์การบริหารส่วนตำบล หรือขออาสาสมัครจากชุมชน หรือจัดจ้างพนักงานของพิพิธภัณฑ์เอง

- * เจ้าอาวาสวัดนารายณิการามควรประสานกับหน่วยงานของรัฐและประชาชนในท้องถิ่นเพื่อปรับปรุงการบริหารพิพิธภัณฑ์

- * ควรประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม โดยการจัดสวนและปลูกไม้ดอกไม้ประดับ

- * ควรจัดการนำเสนอใหม่ โดยจัดหมวดหมู่ของโบราณวัตถุ จัดทำป้ายบอกชื่อ ถ่ายรูปและจัดข้อมูลโบราณวัตถุ จัดลำดับความเด่นของโบราณวัตถุ

- * ควรนำเสนอสิ่งดึงดูดใจให้ชัดเจน เช่นมาพิพิธภัณฑ์สถานวัดนารายณิการาม เพื่อดูองค์นายณิศักดิ์สิทธิ์และเก่าแก่ที่สุดในแถบอันดามัน

- * พิพิธภัณฑ์ต้องได้รับการประชาสัมพันธ์จากการท่องเที่ยวจังหวัดพังงา องค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงาเพิ่มขึ้น

- * ต้องจัดเจ้าหน้าที่นำชมที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ และมีความรู้เรื่องโบราณวัตถุที่จัดแสดง

- * ควรจัดโอกาสให้ชุมชนเข้าให้ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุที่จัดแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑ์และเป็นอาสาสมัครนำชมพิพิธภัณฑ์

พิพิธภัณฑ์สถานวัดคลองท่อม

พิพิธภัณฑ์สถานวัดคลองท่อม เป็นพิพิธภัณฑ์สถานภูมิปัญญาไทย เก็บรวบรวม โบราณวัตถุจากเนินดิน ที่เรียกว่า “ควนลูกปัด” รวบรวมลูกปัดโบราณแบบต่างๆ เหรียญตรา เครื่องประดับ เครื่องมือหิน ภาชนะดินเผา มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย มีเจ้าหน้าที่ให้บริการนักท่องเที่ยว 1 คน มาจากเทศบาลคลองท่อม การบริหารองค์กร อยู่ในความดูแลของเจ้าอาวาสวัดคลองท่อมซึ่งยังขาดการจัดการเรื่องภูมิทัศน์ การจัดแสดงและการให้บริการ จัดแสดงลูกปัดไว้ในตู้กระจก ในอาคารพิพิธภัณฑ์ มีภาพถ่ายขยายขนาดลูกปัดบางชิ้น พร้อมประวัติความเป็นมา แต่ยังคงขาดเอกสารบอกรายละเอียดลูกปัดจำนวนมาก ตัวอาคารจัดแสดง มีระบบแสงสว่างเพียงพอ ได้รับการประชาสัมพันธ์โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดกระบี่ มีการแนะนำในรายการสารคดีทางโทรทัศน์และหนังสือท่องเที่ยว การบริการผู้มาเยือน มีเจ้าหน้าที่นำชม 1 คน สามารถอธิบายความเป็นมาของสิ่งจัดแสดงบางอย่างได้ ไม่มีอาหารและเครื่องดื่มบริการ ได้รับการสนับสนุนบุคลากรจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ชุมชนให้ความร่วมมือน้อย มีร่องรอยการขโมยลูกปัดที่จัดแสดง

คณะวิจัยได้เสนอรูปแบบการจัดการดังนี้

- * ควรประสานกับทางการเพื่อจัดทำป้ายบอกทางเข้าพิพิธภัณฑ์และก่อนถึงพิพิธภัณฑ์ประสานกับเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ เพื่อปรับปรุงสถานที่จอดรถโดยการปูตัวหนอน หรือเทพื้นคอนกรีต
- * ควรมีเจ้าหน้าที่ประจำอย่างน้อย 2 คนในการต้อนรับและนำชม การจัดการทั่วไป และดูแลรักษาความสะอาด โดยขออาสาสมัครจากชุมชนหรือจัดจ้างพนักงานของพิพิธภัณฑ์เอง บุคลากรของพิพิธภัณฑ์ควรพูดภาษาอังกฤษและสามารถใช้คอมพิวเตอร์ได้
- * เจ้าอาวาสวัดคลองท่อมควรประสานงานกับเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้และประชาชนในท้องถิ่น ปรับปรุงการบริหารพิพิธภัณฑ์
- * ควรประสานกับเทศบาลตำบลเพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม โดยการปลูกต้นไม้ใหญ่ เช่น มะฮอกกานี หรือหูกระจง และจัดสวนปลูกไม้ดอกไม้ประดับ
- * ควรจัดทำป้ายบอกชื่อลูกบัตทุกแบบ ถ่ายรูปและจัดทำข้อมูลโบราณวัตถุทุกชิ้น จัดลำดับโบราณวัตถุที่ต้องการนำเสนอตามความเด่น และควรจัดให้มีการแสดงสาริตการทำลูกบัต เนื่องจากคลองท่อมเป็นแหล่งของการทำลูกบัต และให้นักท่องเที่ยวสามารถทำลูกบัตเป็นของที่ระลึกได้
- * ควรนำเสนอสิ่งดึงดูดใจให้ชัดเจน เช่น ลูกบัตหนึ่งเดียวของประเทศไทย เป็นต้น
- * พิพิธภัณฑ์ควรได้รับการประชาสัมพันธ์จากการท่องเที่ยวกระบี่ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ และเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้เพิ่มขึ้น
- * ควรมีเจ้าหน้าที่นำชมที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้และมีความรู้เรื่องโบราณวัตถุโดยเฉพาะลูกบัตในการนำชม ดูแลเรื่องความสะอาดของห้องนำให้สะอาดให้เป็นปัจจุบัน
- * ควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการนำชม เนื่องจากโบราณวัตถุที่จัดแสดงส่วนใหญ่ได้จากการบริจาคจากชุมชน

... ศาสนสถาน ...

ผลการสำรวจศาสนสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ เพื่อศึกษาศักยภาพและหาแนวทางจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้สำรวจศาสนสถานของศาสนาพุทธ และของศาสนาอิสลาม พบว่ากรณีศาสนสถานของศาสนาอิสลาม ได้ผลตรงกันคือไม่ยินดีที่จะให้ใช้มัสยิดเป็นสถานที่ท่องเที่ยว หรือพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เนื่องจากเกรงว่านักท่องเที่ยวที่ไปเยือนอาจปฏิบัติตนไม่เหมาะสมกับกฎข้อห้ามของศาสนา นอกจากนี้ยังพบศาสนสถานที่มีศักยภาพและควรศึกษาระบบการจัดการ 7 แห่ง ได้แก่ วัดถ้ำสุวรรณคูหา จ. พังงา วัดประชุมโยธี จ. พังงา วัดบางเหี่ยง จ. พังงา วัดถ้ำเสือ จ. กระบี่ วัดไชยธาราราม จ. ภูเก็ต วัดพระนางสร้าง จ. ภูเก็ตและวัดพระทอง จ. ภูเก็ต

การเชื่อมโยงเชิงศิลปวัฒนธรรม : จุดเปลี่ยนอันคาบับความยั่งยืน

วัดถ้ำเสือ จ. กระบี่

ในการบริหารจัดการวัดถ้ำเสือ เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจสูงสุด มีรองเจ้าอาวาส 1 รูป ทำหน้าที่ดูแลแขก มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส 2 รูป รูปที่ 1 ทำหน้าที่ดูแลงานสงฆ์ รูปที่ 2 ทำหน้าที่รับกนิมนต์ มีไวยาวัจกร 2 คน ช่วยดูแลเรื่องทั่วไปในวัด มีคณะกรรมการวัดทั้งหมด 6 ท่าน ช่วยดูแลกิจกรรมของวัดในกรณีมีงานประจำปีเป็นครั้งคราว ภูมิทัศน์ ภายในวัดถ้ำเสือควรมีการปรับปรุงภูมิทัศน์ มีลานจอดรถ มีการติดตั้งป้ายบอกสถานที่ต่างๆ ภายในวัดอย่างเป็นระเบียบมีซุ้มให้ท่อนรูปเทียนบูชาพระและซุ้มทำบุญ ศาสนมงคล วัดถ้ำเสือ เป็นรูปปั้นเจ้าแม่กวนอิม ขนาดใหญ่สูงประมาณ 5 เมตร มีพุทธหยกขาว และพระพุทธรูปจำลอง นอกจากนี้ยังมีพระธาตุเจดีย์ระฆังใหญ่ ตั้งอยู่บนยอดเขาสูง 1,200 ชั้นบันได วัดถ้ำเสือได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่านหนังสือการท่องเที่ยว เอกสารแผ่นพับ และข้อมูลในอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานของรัฐ และเอกชน มัคคุเทศก์และบริษัทนำเที่ยว การบริการผู้มาเยือน ทางวัดได้มีการจัดดอกไม้รูปเทียนบูชาพระไว้ให้บริการ โดยไม่กำหนดราคา แล้วแต่ผู้มีจิตศรัทธาบริจาค โดยมีแม่ชีทำหน้าที่คอยบริการให้ความช่วยเหลือ วัดได้จัดพระภิกษุไว้จำนวน 4 รูปต่อวัน เพื่อสนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์เพื่อเป็นสิริมงคลกับผู้มาเยือน วัดจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้บริการชุมชนและสืบทอดพระศาสนาตามวาระ

คณะวิจัยได้เสนอรูปแบบการจัดการดังนี้

- * ควรจัดทำที่นั่งพักเพิ่ม จัดทำป้ายต่างๆ ภายในวัดเป็นสองภาษาและดูแลเรื่องความสะดวกให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ ควรจะมีการจัดทำที่พักเพิ่ม จัดทำป้ายต่างๆ ที่อยู่ในวัดให้เป็นแบบสองภาษาอีกทั้งยังต้องดูแลในเรื่องของความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
- * ควรอบรมการใช้ภาษาอังกฤษให้กับพระที่สนทนาธรรมกับนักท่องเที่ยวและแม่ชี ที่ทำหน้าที่คอยช่วยเหลือนักท่องเที่ยว
- * เจ้าอาวาสวัดถ้ำเสือควรตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระ 2 ปี จัดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐได้เสนอแนะแนวทางการพัฒนาวัด
- * ควรปรับปรุงทางเข้าวัด โดยการปลูกต้นไม้ใหญ่ หรือปลูกไม้ประดับเป็นแนวเข้าวัด บริเวณถนนภายในวัดควรปลูกไม้พุ่ม เพื่อเป็นแนวทางเดินภายในวัด นอกจากนี้ทางวัดควรจัดสวนเป็นสถานที่ถ่ายรูป
- * ควรนำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจให้เหมาะสมกับพุทธศาสนิกชนและนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม เช่นนักท่องเที่ยวชาวจีนและชาวเกาหลี ควรให้รูปปั้นเจ้าแม่กวนอิม พุทธศาสนิกชนชาวไทยควรไหว้พระพุทธรูปหยกขาว หากนักท่องเที่ยวมีเวลามากกว่า 2 ชั่วโมง ควรขึ้นไปไหว้พระธาตุเจดีย์ระฆังใหญ่ที่ตั้งอยู่บนยอดเขา เป็นต้น
- * ควรได้รับการประชาสัมพันธ์เพิ่มขึ้น โดยทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็น 2 หรือ 3 ภาษา มีเว็บไซต์ของวัดเป็น 2-4 ภาษา โดยการทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็น 2-3 ภาษา อีกทั้งทางวัดควรมีเว็บไซต์ที่มีภาษา 2-4 ภาษาไว้สำหรับบริการแก่นักท่องเที่ยว

- * ควรจัดให้มีป้ายบอกทางไปกราบนมัสการพระที่สนทนารธรรมและประพรหม
น้ำพุทมนต์ และมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระสงฆ์แก่คนไทย
- * สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดกระบี่ ควร
กำหนดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัดถ้าเสีย

วัดราษฎร์อุปถัมภ์ (วัดบางเหริ่ง) จ. พังงา

วัดราษฎร์อุปถัมภ์ มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และ
ความปลอดภัย การบริหารองค์กร ในการบริหารจัดการวัดราษฎร์อุปถัมภ์ เจ้าอาวาสมี
อำนาจในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส 1 รูป มีไวยาวัจกร 1 คน ทำหน้าที่
ทำกิจวัตรในด้านต่างๆ แทนพระในวัด ส่วนในเรื่องของการปรับปรุงภูมิทัศน์นั้นวัดราษฎร์
อุปถัมภ์ ได้ปรับปรุงภูมิทัศน์ในหลายด้านในหลายๆ ด้าน จนมีภูมิทัศน์สวยงาม มีลาน
จอดรถและมีการติดตั้งป้ายบอกสถานที่ต่างๆ ภายในวัดอย่างเป็นระเบียบ ในด้านศาสน
มงคล วัดราษฎร์อุปถัมภ์มีพระมหาเจดีย์พุทธธรรมบันลือ พระพุทธรูปทิมมคลชัย พระ
โพธิสัตว์เจ้าแม่กวนอิม มณฑปหลวงปู่ทวด สมเด็จพระพุฒาจารย์โต หลวงพ่อคล้าย กุฏิ
พระพรหมวชิรญาณ และเจดีย์ประดิษฐานรูปหลวงปู่เทพโลกอุดร เป็นศาสนมงคล
ที่สวยงามและเป็นที่เคารพนับถือของชาวพุทธที่มีโอกาสมาสักการะ วัดราษฎร์อุปถัมภ์
นอกจากนี้วัดราษฎร์อุปถัมภ์ยังได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่าน
หนังสือการท่องเที่ยวเอกสารแผ่นพับ และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตโดยหน่วยงานของ
ภาครัฐ โดยเฉพาะองค์การบริหารส่วนจังหวัดและภาคเอกชน มัคคุเทศก์และบริษัท
นำเที่ยว การบริการผู้มาเยือน วัดราษฎร์อุปถัมภ์ จัดรูปเทียนบูชาพระไว้ให้บริการ โดย
ไม่กำหนดราคาไว้ให้ผู้มาเยี่ยมเยียนบริจาคตามจิตศรัทธา จัดพระ 3 รูป ไว้สำหรับสนทนา
ธรรมและนำสวดมนต์ประกอบพิธีห่มผ้าขึ้นธาตุ ชุมชน วัดราษฎร์อุปถัมภ์จัดกิจกรรมใน
วันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้บริการชุมชนและสืบทอดพระศาสนาตามวาระ

คณะวิจัยได้เสนอการจัดการดังนี้

- * ควรจัดทำป้ายต่างๆ ภายในวัดให้เป็นแบบสองภาษา ดูแลเรื่องความสะดวกให้
เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
- * ควรจัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษให้กับพระที่สนทนารธรรมกับนักท่องเที่ยว
- * เจ้าอาวาสวัดราษฎร์อุปถัมภ์ควรตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระ 2 ปี จัดการ
โอกาสให้ประชาชนในภายท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐเสนอแนะแนวทางการบริหาร
จัดการวัด
- * ควรมีบุคลากรดูแลภูมิทัศน์ให้สวยงามอยู่เสมอ องค์การบริหารส่วนตำบลควร
จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปตัดหญ้าให้เดือนละ 1 ครั้ง
- * ควรนำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจ ให้เหมาะสมกับพุทธศาสนิกชน
และนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม เช่น นักท่องเที่ยวชาวจีนและชาวเกาหลี ควรให้รูปปั้น
เจ้าแม่กวนอิม พุทธศาสนิกชนชาวไทยควรไหว้พระมหาเจดีย์พุทธธรรมบันลือ เป็นต้น

• ควรทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็น 2 หรือ 3 ภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็น 2-4 ภาษา เพื่อเป็นการแนะนำวัดแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ

• ควรจัดทำป้ายบอกทางไปกราบนมัสการพระที่สนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์ เป็นรูปแบบของ 2 ภาษา และมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระสงฆ์แก่คนไทย

• สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพังงา สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดพังงา และองค์การบริหารส่วนจังหวัดพังงา ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลควรกำหนดกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัดราษฎร์อุปถัมภ์

วัดสุวรรณคูหา จ. พังงา

วัดสุวรรณคูหา มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย การบริหารองค์กร ในการบริหารจัดการวัดสุวรรณคูหา เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจสูงสุด มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส 1 รูป มีไวยาวัจกร 1 คน ทำหน้าที่ดูแลการเงินและทรัพย์สินของวัด มีคณะกรรมการวัดจำนวน 4 คน ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่เจ้าอาวาส อีกทั้งในเรื่องของภูมิทัศน์วัดสุวรรณคูหามีภูมิทัศน์ที่ร่มรื่น มีลานจอดรถที่สามารถรองรับรถได้มากกว่า 100 คัน มีการขายอาหารและของที่ระลึก รวมทั้งอาหารสำหรับเลี้ยงด้านศาสนาของวัดนั้น วัดสุวรรณคูหามีพระพุทธรูปในสมัยโบราณ พระพุทธรูปไสยาสน์ขนาด 7 วา 2 ศอก 1 องค์ พระพุทธรูปปูนปั้น นอกจากนี้วัดสุวรรณคูหายังถือเป็นวัดเก่าแก่ที่มีโบราณวัตถุ รวมทั้งจารึกพระปรมาภิไธยย่อของพระมหากษัตริย์และบรมวงศานุวงศ์ ในราชวงศ์จักรีหลายพระองค์ อีกทั้งวัดสุวรรณคูหายังได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น หนังสือการท่องเที่ยว เอกสารแผ่นพับ และข้อมูลในอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน มีคฤหาสน์และบริษัทนำเที่ยว ด้านการบริการผู้มาเยือนด้านการบริการผู้มาเยือนนั้น ทางวัดได้จัดรูปเทียนบูชาพระไว้ให้บริการโดยไม่กำหนดราคา ผู้มีจิตศรัทธาสามารถบริจาคได้ตามความศรัทธา จัดพระ 1 รูป ไว้สำหรับสนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์เพื่อความเป็นสิริมงคลให้กับผู้มาเยี่ยมเยือนและเป็นพิเศษในวันพระ 8 ค่ำ หรือ 15 ค่ำ นอกจากนี้วัดสุวรรณคูหายังได้มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้บริการชุมชน และสืบทอดพระศาสนาตามวาระ

คณะวิจัยได้เสนอรูปแบบการจัดการดังนี้

• จัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น จัดทำป้ายต่างๆ ภายในวัดให้เป็นรูปแบบของ 2 ภาษา ดูแลเรื่องความสะดวกให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

• จัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษให้กับพระที่สนทนาธรรมกับนักท่องเที่ยว

• เจ้าอาวาสวัดสุวรรณคูหาควรตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระ 2 ปี และจัดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่น และหน่วยงานของรัฐเสนอแนะแนวทางการพัฒนาวัด

- * ปรับปรุงทางเข้าวัด โดยการปลูกต้นไม้ใหญ่ หรือปลูกไม้ประดับเป็นแนวเข้าวัด ควรจัดสวนเป็นสถานที่สำหรับถ่ายรูป
- * นำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจ เช่น ไปนมัสการพระปางไสยาสน์ที่วัดสุวรรณคูหา เป็นต้น
- * ทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็น 2 หรือ 3 ภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีการจัดทำเว็บไซต์ของวัดให้เป็นรูปแบบของ 2 ภาษา เพื่อแนะนำวัดแก่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ
- * จัดพระที่สนทนาธรรมและประพรมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวัน และมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระสงฆ์แก่คนไทย
- * สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพังงา สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดพังงา ควรมีกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกับวัดสุวรรณคูหา

วัดประชุมโยธี จ. พังงา

วัดประชุมโยธี เป็นวัดที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งสิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย ส่วนในเรื่องของการบริหารองค์กรของวัดประชุมโยธีนั้น เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจสูงสุด มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส 1 รูป มีไวยาวัจกร 2 คน คนที่ 1 ทำหน้าที่ดูแลการเงินและทรัพย์สินของวัด คนที่ 2 มีหน้าที่ปฏิบัติกิจธุระในด้านต่าง ๆ แทนสงฆ์ เจ้าอาวาสจะตั้งคณะกรรมการวัดเป็นการเฉพาะกิจเป็นครั้งคราวตามกิจกรรมที่ต้องการจัด โดยแบ่งเป็นกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ด้านการปรับปรุงภูมิทัศน์ วัดประชุมโยธี ได้ปรับปรุงภูมิทัศน์บางส่วน มีการติดตั้งป้ายบอกสถานที่ต่าง ๆ ภายในวัดอย่างเป็นระเบียบ นอกจากนี้วัดประชุมโยธียังมีศาสนมงคลที่สำคัญ ๆ คือ พระพุทธรูปปั้นปางเลไลย์ พระพุทธรูปปั้นปางมารวิชัย พระพุทธรูปเนื้อโลหะปางมารวิชัย พระพุทธรูปชินราชจำลอง พระพุทธรูปสิหิงค์จำลองเนื้อทองเหลือง ส่วนการประชาสัมพันธ์นั้น วัดประชุมโยธีได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่านสื่อของหนังสือการท่องเที่ยว เอกสารแผ่นพับ และข้อมูลในอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน การบริการผู้มาเยือนวัดประชุมโยธีมีท่านเจ้าอาวาสเป็นผู้ต้อนรับพร้อมสนทนาธรรมกับผู้มาเยี่ยมเยียน วัดประชุมโยธีจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้บริการชุมชน และสืบทอดพระพุทธศาสนา และเปิดให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารวัด เจ้าอาวาสรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนในการดำเนินการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ชุมชนให้ความร่วมมือกับวัดดีมาก ประชาชนนำเครื่องกระเบื้องเก่าแก่มาถวายวัด จนสามารถจัดตั้งเป็นพิพิธภัณฑ์ให้ความรู้แก่ชุมชน

คณะวิจัยได้เสนอรูปแบบการจัดการดังนี้

- * จัดทำที่นั่งเพิ่มขึ้น จัดทำป้ายต่าง ๆ ภายในวัดเป็น 2 ภาษา ดูแลเรื่องความสะดวกให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
- * จัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษให้กับพระภายในวัด จัดพระไว้สำหรับสนทนาธรรมกับผู้มาเยือน

การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม : จุดเปลี่ยนอันคาบเกี่ยวความยั่งยืน

- เจ้าอาวาสวัดประชุมโยธีควรตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระ 2 ปี
- ปลุกไม้ประดับภายในวัด และจัดสวนเป็นสถานที่สำหรับถ่ายรูป
- นำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจ เช่น ไปนมัสการพระพุทธรูปปั้นปางเลไลย์ที่วัดประชุมโยธี เป็นต้น
- ทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็น 2 ภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็น 2 ภาษา เพื่อแนะนำวัด ศาสนมงคลและโบราณวัตถุภายในวัด
- จัดพระสำหรับสนทนาธรรมและประพรหมน้ำพุทธมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวันไว้เป็นการเฉพาะ และมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระแก่คนไทย
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพังงา สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดพังงา ควรมีกิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัดประชุมโยธี

วัดไชยธาราราม จ.ภูเก็ต

วัดไชยธาราราม มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ส่วนในเรื่องของการบริหารองค์กรนั้น ในการบริหารจัดการวัดไชยธาราราม เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจสูงสุด มีรองเจ้าอาวาส 1 รูป ทำหน้าที่แทนเจ้าอาวาส มีไวยาวัจกร 2 คน คนที่ 1 ได้รับมอบหมายให้ดูแลการเบิกจ่ายเงินวัด คนที่ 2 มีหน้าที่ปฏิบัติกิจธุระแทนสงฆ์ในการรับกิจนิมนต์ รองเจ้าอาวาสจะเป็นผู้รับกิจนิมนต์ ด้านการปฏิบัติกิจนิมนต์นั้น วัดไชยธารารามยังขาดการปรับปรุงภูมิทัศน์ บ้ายบอกลานที่ต่างๆ ขาดการปรับปรุง นอกจากนี้ยังมีการขายอาหารและของที่ระลึกในบริเวณที่ทางวัดจัดไว้ให้มีการขายสลากกินแบ่งรัฐบาลภายในบริเวณวัด ด้านศาสนมงคล วัดไชยธาราราม มีวิหารหลวงพ่อ พระมหาธาตุเจดีย์ พระจอมไทย หุ่นขี้ผึ้งจำลอง หลวงพ่อแช่มวัดฉลอง หลวงพ่อช่วงและหลวงพ่อกลิ้ม รูปหล่อยักษ์นันทิย์ ด้านการประชาสัมพันธ์ วัดไชยธารารามได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่านหนังสือการท่องเที่ยว เอกสารแผ่นพับ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ และข้อมูลในอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานของรัฐและภาคเอกชน มัคคุเทศก์ และบริษัทนำเที่ยวโดยทั่วไป ด้านการบริการผู้มาเยือน อีกทั้ง วัดไชยธารารามยังได้มีการจัดรูปเทียนบูชาพระไว้ให้บริการโดยไม่กำหนดราคาแล้วแต่ผู้มีจิตศรัทธาบริจาค โดยมีเจ้าหน้าที่คอยบริการ พร้อมกับบริการให้เช่าวัตถุมงคลบูชา วัดไชยธาราราม ได้จัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้บริการชุมชนและสืบทอดพระศาสนา อีกทั้งยังมีการจัดงานประจำปีอีกด้วย

คณะวิจัยได้เสนอรูปแบบการจัดการดังนี้

- จัดทำที่นั่งพักเพิ่มขึ้น จัดทำป้ายต่างๆ ภายในวัดเป็น 2-4 ภาษา ดูแลเรื่องความสะดวกให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ
- จัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษให้กับพระและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ภายในวัด
- เจ้าอาวาสวัดไชยธารารามหรือวัดฉลอง ควรตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระ 2 ปี
- ปลุกไม้ใหญ่ภายในวัด เช่น ต้นมะฮอกกานี ต้นहुกระจง เป็นต้น เพื่อไว้สำหรับให้ร่มเงา

- * นำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจ เช่น ไปไหว้หลวงพ่อแช่ม วัดฉลอง
- * ทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็น 2 ภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็น 2-4 ภาษา เพื่อแนะนำวัด ศาสนมงคลภายในวัดแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ
- * จัดพระสำหรับสนทนาธรรมและประพรหมน้ำพุทมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวัน จำนวน 3 รูปต่อวันไว้เป็นการเฉพาะ และมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระสงฆ์แก่คนไทย
- * สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดภูเก็ต ควรมีกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัด

วัดพระนางสร้าง จ. ภูเก็ต

วัดพระนาง เป็นวัดที่มีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวกและความปลอดภัย ด้านการบริหารองค์กร ในการบริหารจัดการวัดพระนางสร้าง เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจแต่เพียงผู้เดียว มีไวยาวัจกร 1 คน เป็นไวยาวัจกรเพียงในนาม เนื่องจากเจ้าอาวาสดำเนินการเอง เป็นผู้ตัดสินใจแบบสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียวและไม่มีคณะกรรมการวัด ด้านภูมิทัศน์ วัดพระนางสร้างอยู่ในช่วงการก่อสร้างปรับปรุงวัด ยังไม่ได้จัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม มีการอนุญาตให้ใช้พื้นที่บางส่วนของวัดเป็นตลาดชั่วคราว ด้านศาสนมงคล วัดพระนางสร้างมีอุโบสถเก่าแก่เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศิลปะที่ใหญ่ที่สุดในโลก อยู่ในพระอุทรขององค์พระพุทธรูปหล่อองค์ใหญ่ เรียกพระในพุง หรือพระสามกษัตริย์ ด้านการบริการผู้มาเยือน ผู้มาเยือนสามารถเข้าไปนมัสการพระพุทธรูปได้ตามอัธยาศัย วัดไม่ได้จัดรูปเทียนบูชาพระไว้ให้บริการ นอกจากนี้วัดพระนางสร้างได้ให้บริการชุมชนในการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนา เพื่อให้บริการชุมชนและสืบทอดพระศาสนา จัดสอนธรรมะให้กับบุตรหลานของตนในท้องถิ่น ให้ชุมชนใช้พื้นที่วัดเป็นตลาดนัดของชุมชน

คณะวิจัยได้เสนอรูปแบบการจัดการดังนี้

- * จัดทำที่นั่งพักสำหรับนักท่องเที่ยว จัดทำป้ายต่างๆ ภายในวัด 2 ภาษา ดูแลเรื่องความสะดวกภายในวัด
- * จัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษและการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับพระภายในวัด
- * เจ้าอาวาสวัดพระนางสร้าง ควรตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระ 2 ปี จัดโอกาสรับฟังความคิดเห็นในการพัฒนาวัดจากชุมชน
- * ปรับปรุงภูมิทัศน์เพิ่มเติม โดยทำป้ายแสดงสถานที่ต่างๆ ภายในวัดเป็น 2 ภาษา ปูภูมิประดับ จัดสวนตกแต่งภายในวัด
- * นำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจให้ชัดเจน เช่น ไปไหว้พระในพุงหนึ่งเดียวในประเทศไทยที่วัดพระนางสร้าง เป็นต้น
- * ทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็น 2 ภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็น 2 ภาษา เพื่อแนะนำวัดและศาสนมงคลภายในวัด

❖ จัดพระสำหรับสนทนาธรรมและประพรหมน้ำพุทมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวัน จำนวน 1 รูปต่อวันไว้เป็นการเฉพาะ และมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระสงฆ์แก่คนไทย

❖ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดภูเก็ต ควรจะมีกิจกรรมเพื่อให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัด

วัดพระทอง จ. ภูเก็ต

วัดพระทองมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการวัดพระทอง เจ้าอาวาสมีอำนาจในการตัดสินใจ แต่เพียงผู้เดียว มีผู้ช่วยเจ้าอาวาส 1 รูป มี ไวยาวัจกร 3 คน คนที่ 1 ได้รับมอบหมายให้ดูแลการเบิกจ่ายเงินวัด คนที่ 2 ทำหน้าที่ ทำกิจธุระในด้านต่างๆ แทนพระในวัด คนที่ 3 ทำหน้าที่เป็นเลขาเจ้าอาวาส ในการรับกัจฉนิมนต์ เจ้าอาวาสรับกัจฉนิมนต์ด้วยตนเอง และมอบหมายให้ผู้ช่วยเจ้าอาวาสและพระอีก 1 รูปช่วยดำเนินการ ทางด้านภูมิทัศน์ วัดพระทองมีภูมิทัศน์ที่สวยงาม โดยเทศบาลเทพกระษัตรีช่วยปรับปรุงภูมิทัศน์ให้เมื่อ พ.ศ. 2546 พร้อมทั้งจัดสร้างลานจอดรถให้ด้วย มีการติดตั้งป้ายบอกสถานที่ต่างๆ ภายในวัดอย่างเป็นระเบียบ ปัจจุบันพระในวัดร่วมกับฆราวาส 2 ท่านทำหน้าที่ดูแลวัดให้มีภูมิทัศน์ที่สวยงามอยู่โดยตลอด และไม่อนุญาตให้ขายอาหารและของที่ระลึก รวมทั้งสลากกินแบ่งรัฐบาลภายในบริเวณวัด ในส่วนของศาสนมงคล วัดพระทองมีวิหารหลวงพ่อพระทอง อุโบสถวัดพระทอง พิพิธภัณฑ์สถานวัดพระทอง ปีนใหญ่สมัยศีกกลางเป็นศาสนสถานและโบราณวัตถุที่สวยงามและน่าศึกษาของวัดพระทอง ในด้านการประชาสัมพันธ์ วัดพระทองได้มีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่านสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือการท่องเที่ยว เอกสารแผ่นพับ และข้อมูลในอินเทอร์เน็ต โดยหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน ด้านการบริการผู้มาเยือน วัดจัดรูปเทียนบูชาพระไว้ให้บริการโดยไม่เก็บเงิน จัดพระ 1 รูป ไว้สำหรับสนทนาธรรมและประพรหมน้ำมนต์ให้กับผู้มาเยี่ยมเยือนเพื่อความเป็นสิริมงคลในวิหารหลวงพ่อพระทอง และจัดเจ้าหน้าที่ให้บริการขายพระสำหรับบูชาและหนังสือแนะนำวัดพระทอง ในการจัดกิจกรรมประจำปีของวัดในวันสำคัญทางพุทธศาสนาเพื่อให้บริการชุมชนและสืบทอดพระศาสนา เจ้าอาวาสจะแต่งตั้งชาวบ้านและข้าราชการบำนาญในชุมชนเป็นกรรมการดำเนินการในการจัดกิจกรรมต่างๆ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี และในทุกวันพระ ชาวบ้านจะมาทำบุญที่วัดประมาณ 30-100 คน

คณะวิจัยได้เสนอรูปแบบการจัดการดังนี้

❖ จัดทำที่นั่งพักแก่นักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น จัดทำป้ายต่างๆ ภายในวัดเป็น 2 ภาษา ดูแลเรื่องความสะอาดให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

❖ จัดอบรมการใช้ภาษาอังกฤษและการใช้คอมพิวเตอร์ให้กับพระและเจ้าหน้าที่อื่นๆ ภายในวัด

* เจ้าอาวาสวัดพระทอง ควรตั้งคณะกรรมการวัดเป็นวาระ 2 ปี เพื่อให้คำปรึกษา กับเจ้าอาวาสในประเด็นต่อเนื่อง

* ปลุกต้นไม้ใหญ่ภายในวัด เช่นต้นมะฮอกกานี ต้นหูกระจง เป็นต้น

* นำเสนอศาสนมงคลที่ดึงดูดใจให้ชัดเจน เช่นไปไหว้หลวงพ่พระทอง เป็นต้น

* ทำเอกสารประชาสัมพันธ์เป็น 2 ภาษาเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ และ ควรมีเว็บไซต์ของวัดเป็น 2 ภาษา เพื่อแนะนำวัด ศาสนมงคลต่างๆ ภายในวัด

* จัดพระที่สนทนาศธรรมและประพรหมน้ำพุทมนต์แก่ผู้มาเยือนทุกวันจำนวน 1 รูปต่อวันไว้เป็นการเฉพาะ และมีเอกสารแนะนำการใช้ภาษาเฉพาะในการพูดกับพระสงฆ์ แก่คนไทย

* สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดภูเก็ต สำนักพระพุทธศาสนาจังหวัดภูเก็ต ควรมี กิจกรรมให้คนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทำกิจกรรมร่วมกับวัด

... โบราณสถาน ...

ผลการสำรวจโบราณสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ เพื่อศึกษาศักยภาพ และหาแนวทางในการจัดการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม คณะวิจัยพบว่าไม่มี โบราณสถานในจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ มีลักษณะตรงตามเกณฑ์ที่ได้ตั้งไว้ แต่ มีโบราณสถานที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงเกณฑ์มากที่สุดที่ควรศึกษาระบบการจัดการคือ โบราณสถานทุ่งตึก จ.พังงา

จากการศึกษาโบราณสถานทุ่งตึก พบว่าโบราณสถานมีความพร้อมด้านโครงสร้าง พื้นฐาน สิ่งอำนวยความสะดวก และความปลอดภัย ด้านการบริหารองค์กร โบราณสถาน ทุ่งตึกยังไม่มียุทธศาสตร์เข้าไปบริหารจัดการ ได้รับการดูแลโดยกรมศิลปากร ด้านภูมิทัศน์ นั้น ยังไม่ได้รับการปรับปรุงภูมิทัศน์ กรมศิลปากรจะเข้าไปดูแล และจ้างชาวบ้านในพื้นที่ ถากถาง ปรับแต่งต้นไม้เป็นครั้งคราว ด้านการประชาสัมพันธ์ โบราณสถานทุ่งตึกได้รับการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวรู้จักผ่าน หนังสือท่องเที่ยว รายการสารคดีทางโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ตโดยหน่วยงานของภาครัฐและภาคเอกชน ด้านการบริการผู้มาเยือน โบราณสถานทุ่งตึก ยังไม่มีหน่วยงานให้บริการผู้มาเยือน ด้านโบราณสถานทุ่งตึกนั้น ชุมชนต้องการให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยมีอาสาสมัครชุมชนอาสาเข้ามาช่วยดูแล โบราณสถานนี้อยู่

คณะวิจัยได้เสนอรูปแบบการบริหารจัดการดังนี้

* กรมศิลปากรควรประสานกับจังหวัดพังงา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและ ประชาชนในพื้นที่ จัดสร้างอาคารสำนักงานเพื่อใช้เป็นแหล่งบริการนักท่องเที่ยว จัดสร้าง อาคารสำหรับสาธิตและจัดนิทรรศการความเป็นมาและความสำคัญของโบราณสถาน จัดทำแผ่นป้ายบอกความสำคัญของโบราณสถานเพิ่มเติม การจัดสร้างห้องน้ำให้บริการ ควรจัดสร้างไม่น้อยกว่า 4 ห้อง ส่วนในเรื่องของความปลอดภัยนั้นต้องประสานกับตำรวจ หมู่บ้านไว้คอยรักษาความปลอดภัยเพิ่มขึ้น

การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม : จุดเปลี่ยนอันคาบิโนสู่ความยั่งยืน

• กรมศิลปากรควรประสานกับจังหวัดพังงา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ ในการจัดตั้งองค์กรให้มีเจ้าหน้าที่ประจำอย่างน้อย 10 คนที่จะเข้ามาดูแลโบราณสถานทุ่งตึก และเข้ามาทำงานฝ่ายวิชาการและบริการนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวชมโบราณสถานดังกล่าว

• กรมศิลปากรควรประสานกับจังหวัดพังงา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและประชาชนในพื้นที่ ในการจัดตั้งองค์กรชุมชนขึ้นมารองรับ เพื่อบริหารจัดการให้โบราณสถานทุ่งตึกเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีประธาน รองประธาน ฝ่ายการเงินฝ่ายวิชาการ ฝ่ายต้อนรับนักท่องเที่ยว เพื่อให้สามารถประกอบกิจกรรมรองรับนักท่องเที่ยวได้

• ควรปรับปรุงภูมิทัศน์บริเวณที่ไม่มีสิ่งก่อสร้างให้มีลักษณะเป็นสวนสาธารณะที่ประชาชนสามารถเข้าไปพักผ่อนหย่อนใจได้ นอกจากนี้ยังต้องจัดสร้างป้ายบอกโบราณวัตถุที่มีอยู่ และทำแผนผังบอกสถานที่ในโบราณสถานทุ่งตึก

• นำเสนอสิ่งดึงดูดใจให้ชัดเจน เช่น โบราณสถานทุ่งตึกเป็นสังคมเมืองแห่งแรกของภาคใต้เป็นต้น

• กรมศิลปากร การท่องเที่ยวและจังหวัดพังงา ควรประชาสัมพันธ์โบราณสถานทุ่งตึก ผ่านหนังสือการท่องเที่ยว รายการสารคดีทางโทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ควรมีเจ้าหน้าที่ให้บริการนักท่องเที่ยว ในการทำหน้าที่เที่ยวชมสาธิตและให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่นักท่องเที่ยว

• กรมศิลปากรต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษา นำเสนอโบราณสถานทุ่งตึกให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยการรับสมัครอาสาชุมชนนำชมโบราณสถานแห่งนี้

...การจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่น ...

ทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณีและกิจกรรม เป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม และการประพฤติปฏิบัติที่ยึดถือและสืบทอดต่อกันมา ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ที่มีผลต่อการดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เช่น สภาพชีวิตของชาวเขา งานเทศกาลประเพณี ศูนย์แสดงวัฒนธรรม เป็นต้น

จังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ เป็นพื้นที่ซึ่งมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ มีความโดดเด่นน่าสนใจ อีกทั้งจังหวัดภูเก็ตยังได้รับการขนานนามจากนักท่องเที่ยวทั่วโลกว่าเป็น “ไข่มุกอันดามัน” ด้วยศักยภาพทางธรรมชาติของทะเล ชายหาด ภูเขา ทำให้จังหวัดภูเก็ตมีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยวระดับโลก มีแหล่งข้อมูลทางประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมายาวนานจนหล่อหลอมกลายเป็นเอกลักษณ์ที่โดดเด่น ทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ ขนบธรรมเนียมประเพณี มีการประกอบกิจกรรมทางศาสนา มีการใช้ภาษาไทยถิ่นใต้จังหวัดภูเก็ตที่เป็นเอกลักษณ์ มีทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมที่โดดเด่นน่าสนใจ เช่น ประเพณีกินผัก งานพื้ต่อ

วัดไชยธารารามหรือวัดฉลอง วัดพระนางสร้าง อนุสรณ์สถานท้าวเทพกระษัตรีท้าวศรีสุนทร ประเพณีลอยเรือชาวเล เป็นต้น ส่วนจังหวัดพังงานั้นเป็นจังหวัดที่มีทรัพยากรทาง การท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ที่น่าสนใจ เช่น วัดสุวรรณคูหา สำนักสงฆ์ถ้ำตาปาน เขาเขียน ประเพณีอนุรักษเต่าทะเล เป็นต้น ส่วนจังหวัดกระบี่มีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งทางด้านธรรมชาติและด้านศิลป วัฒนธรรมที่น่าสนใจ เช่น ในด้านของวัฒนธรรมมีทั้งศิลปกรรมท้องถิ่น แหล่งโบราณคดี วิถีชีวิตชุมชน แหล่งโบราณคดี ควนลูกปัด ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม งานกระบี่ เบิกฟ้าอันดามัน ประเพณีลอยเรือชาวเล เป็นต้น

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรม ของจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่” (สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์ และคณะ : 2548) พบว่า ทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความสนใจในระดับสูง คือ วิถีชีวิตของชุมชน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่ารายการทรัพยากร การท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมลำดับแรกของทุกอำเภอในจังหวัดกระบี่ที่นักท่องเที่ยวสนใจ คือ วิถีชีวิต ส่วนจังหวัดพังงาจากทั้งหมด 8 อำเภอ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจวิถีชีวิต ชุมชนเป็นลำดับแรก 5 อำเภอ ส่วนความสนใจของนักท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมที่เป็นลำดับ รองลงมา คือ ประเพณี โดยที่จังหวัดภูเก็ตนักท่องเที่ยวให้ความสนใจประเพณีมากเป็น ลำดับแรก 2 อำเภอ และที่จังหวัดพังงา นักท่องเที่ยวให้ความสนใจประเพณีมากเป็นลำดับ แรก 2 อำเภอ

งานวิจัยดังกล่าวระบุว่า ทรัพยากรการท่องเที่ยวในส่วนของวรรณกรรม ท้องถิ่น นักท่องเที่ยวให้ความสนใจอยู่ในระดับปานกลางถึงค่อนข้างน้อย ซึ่งจากการ สอบถามชาวบ้านผู้อาศัยอยู่ในชุมชนที่เป็นแหล่งข้อมูล พบว่า คนรุ่นใหม่มักจะลืมเลือน วรรณกรรมท้องถิ่นหรือบางคนแทบจะไม่รู้จักทั้งๆ ที่วรรณกรรมเหล่านั้นเคยรุ่งเรืองเมื่อ ครั้งอดีต และเป็นสิ่งที่มีคุณค่าซึ่งสื่อถึงความเชื่อ และค่านิยมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ ควร จะได้มีการฟื้นฟู หรืออนุรักษ์ไว้ให้คงอยู่ก่อนที่จะสูญหายไป และควรจะได้มีการจัดการเพื่อ นำเสนอแก่นักท่องเที่ยว เป็นการสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมในพื้นที่นั้นๆ ด้วย

โครงการวิจัยเรื่องการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรม ท้องถิ่น ของจังหวัดภูเก็ต พังงาและกระบี่ โดย รุ่งรัตน์ ทองสกุล และคณะ (2550) เป็น การวิจัยที่มุ่งเน้นศึกษาลักษณะของการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณี และวรรณกรรมท้องถิ่นของ 4 กลุ่ม ได้แก่

1. ชุมชนชาวไทยถิ่น
2. ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน
3. ชุมชนชาวไทยมุสลิม
4. ชุมชนชาวเล

1. การศึกษาพบรูปแบบการลักษณะการจัดการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่น

1.1 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยถิ่น

ชุมชนชาวไทยถิ่นบ้านโคกยางที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนบ้านโคกยางที่มีวิถีชีวิตชุมชนที่เข้มแข็งแต่ไม่มีการนำเสนอวิถีชีวิตของชุมชนของตนเองให้เป็นที่ต้องการในการเข้าไปเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยวเพราะวิถีชีวิตชุมชนที่เป็นอยู่ไม่ว่าจะเป็นอาชีพ อาหาร การแต่งกาย ความเป็นอยู่ยังไม่โดดเด่นจนเป็นจุดขายหรือเป็นจุดสนใจของนักท่องเที่ยว ส่วนประเพณีที่น่าสนใจ เช่น ประเพณีวันสารทเดือนสิบ ด้านวรรณกรรมท้องถิ่น เช่น ลิเกป่า เพลงบอก สิ่งเหล่านี้ไม่ได้มุ่งนำเสนอเพื่อการท่องเที่ยว แม้จะมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมบ้างประปราย ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมมักจะเป็นผู้ที่สนใจงานด้านวัฒนธรรม ดังนั้นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ห้องน้ำ โรงแรม จึงไม่ได้จัดเตรียมไว้สำหรับนักท่องเที่ยว

1.2 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีนที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนบ้านกะทู้ ซึ่งมีวิถีชีวิตที่โดดเด่น คือ ความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตชุมชนแบบชาวจีนที่ยังคงเป็นแบบดั้งเดิม เช่นเดียวกับในอดีต เช่น อาหาร ลักษณะการแต่งกาย ลักษณะที่อยู่อาศัย อาคารบ้านเรือน การดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะประเพณีการกินเจ ประเพณีไหว้บรรพชนจากเหตุการณ์อ้งยี่ เป็นต้น ซึ่งนักท่องเที่ยวที่ได้เข้าไปเยี่ยมชมส่วนใหญ่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน และประเพณี ส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นไม่ค่อยเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวมากนัก เจ้าบ้าน นักวัฒนธรรมท้องถิ่น องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ให้ดำรงอยู่เพื่อความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ส่วนการจัดการเพื่อการท่องเที่ยวนั้นถือว่าเป็นความสำคัญในระดับรองลงมา เพราะเชื่อว่าเมื่อชุมชนมีเอกลักษณ์แล้วนักท่องเที่ยวก็ย่อมที่จะสนใจเข้าไปเยี่ยมชม

1.3 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวไทยมุสลิม

ชุมชนชาวไทยมุสลิมที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนบ้านเกาะปันหยี ที่มีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ โดยสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนที่สร้างบ้านเรือนอยู่กลางน้ำ การประกอบอาชีพ ประมงพื้นบ้าน การทำกะปิ เป็นต้น แม้นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เข้าไปเยี่ยมชมจะใช้สถานที่ของหมู่บ้านเกาะปันหยีเป็นทางผ่านหรือเป็นจุดพักก่อนที่จะเดินทางยังเกาะอื่นๆ ก็ตาม แต่นักท่องเที่ยวเหล่านี้ยินดีที่จะแวะชมวิถีชีวิตของผู้คน ทำให้หมู่บ้านเกาะปันหยีมีร้านค้าขายของที่ระลึกจำนวนมาก รวมถึงร้านอาหารที่มีมาตรฐานสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นจำนวนมากเช่นเดียวกัน ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชนเกาะปันหยีส่วนใหญ่เป็นการพึ่งพาตนเอง ชาวบ้านดูแลช่วยเหลือกันเอง หน่วยงานภาครัฐไม่ค่อยมีบทบาทในการเข้าไปดูแลมากนัก เพราะไม่ค่อยเกิดปัญหาเหมือนกับชุมชนอื่นๆ เป็นต้นว่า มีความปลอดภัยสูงมาก ชาวบ้านมีรายได้พอที่จะเลี้ยงดูครอบครัวได้ รายได้ของชาวบ้านจะมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามา ดังนั้น

ชาวบ้านจึงต้องสร้างวิถีชีวิตชุมชนของตนเอง รวมทั้งสิ่งดึงดูดใจต่างๆ ให้เป็นที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

1.4 ลักษณะการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนชาวเล

ชุมชนชาวเลที่ผู้วิจัยเลือกศึกษา เป็นชุมชนชาวเลบ้านสังกาญ ซึ่งมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจ เช่น การสร้างบ้านเรือน การประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน แต่ลักษณะของการจัดการสิ่งดึงดูดใจของวิถีชีวิตชุมชนชาวเลเพื่อนำเสนอแก่นักท่องเที่ยวยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน แม้จะมีหน่วยงานภายนอกเข้าไปช่วยเหลือให้คำแนะนำในเรื่องต่างๆ แล้วก็ตาม เพราะชาวเลขาดจุดยืนที่ชัดเจน จึงทำให้ความคิดถูกครอบงำด้วยอิทธิพลของเงิน เนื่องจากต้องการความสะดวกสบาย ส่วนนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมปราถนาที่จะเห็นความเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมซึ่งปัจจุบันเริ่มหาได้ยาก ส่วนในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ชุมชนชาวเลยังไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว เพราะถือว่านักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชมสามารถใช้บริการสิ่งอำนวยความสะดวกได้จากในเมืองที่สิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพออยู่แล้ว นอกจากนี้เทศกาลงานประเพณีของชาวเลก็ไม่ได้จัดขึ้นเพื่อมุ่งหวังให้นักท่องเที่ยวเยี่ยมชม เพราะจัดกันเองภายในชุมชนตามความเชื่อที่ถือปฏิบัติกันมา โดยเฉพาะวรรณกรรมท้องถิ่นที่ถือเป็นเรื่องที่นักท่องเที่ยวเข้าไปสัมผัสได้ค่อนข้างยาก

2. แนวทางการจัดการการท่องเที่ยววิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่น คณะวิจัยได้เสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวแบ่งตามชุมชนดังนี้

2.1 ชุมชนชาวไทยถิ่น

ชุมชนบ้านโคกยางไม่มีสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม เพราะลักษณะความเป็นอยู่ไม่โดดเด่นเหมือนชนกลุ่มน้อยดังเช่น ชาวเล หรือชาวกู การที่จะสร้างวิถีชีวิตชุมชนชาวไทยถิ่น ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่น ให้เป็นที่ดึงดูดใจเพื่อรองรับการท่องเที่ยวคงเป็นเรื่องยาก ที่ประชุมกลุ่มจึงได้นำเสนอว่าควรจะได้มีการจัดทำหมู่บ้านศิลปินขึ้นเพื่อเป็นศูนย์รวมวัฒนธรรมของชุมชน โดยการรวมกลุ่มผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ของหมู่บ้านเพื่อนำเสนอวัฒนธรรมที่โดดเด่น เช่น ลิเกป่า มโนราห์ มาจัดแสดงเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม โดยจัดเป็นหมู่บ้านจำลองขนาดเล็กที่นำเสนอเรื่องราว วิถีชีวิต วรรณกรรมท้องถิ่นที่น่าสนใจของหมู่บ้าน

นอกจากนี้ก็ควรจะมีการจัดตั้งศูนย์บริการนักท่องเที่ยว มีร้านขายอาหารพื้นบ้าน ของที่ระลึก มีที่พักแบบโฮมสเตย์ เป็นต้น ในส่วนของเจ้าบ้านเองก็ต้องเตรียมการสำหรับการต้อนรับนักท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นก็ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบอย่างทั่วถึงว่าชุมชนได้นำเสนอความน่าสนใจสู่นักท่องเที่ยวให้เกิดความพึงพอใจได้

ชุมชนบ้านโคกยางจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่น ก็จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ เช่นหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ชาวบ้าน ควรจะได้มีส่วนร่วมในการดูแลวิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่น

เห็นคุณค่าของชุมชนตนเอง มีการกำหนดนโยบาย หรือยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน โดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ มีการประสานงานให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายรับทราบ ภาครัฐจะต้องให้การสนับสนุนในทุกด้าน มีบุคลากรที่จริงใจและจริงจังเข้ามาทำงานเป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทุกฝ่าย เพื่อให้ชุมชนบ้านโคกยางเป็นที่ต้องการเยี่ยมชมของนักท่องเที่ยว แต่ทั้งนี้จะต้องมีการควบคุมดูแลให้อยู่บนพื้นฐานของความเป็นชุมชนดั้งเดิมที่ยังคงคุณค่า ไม่กระทบต่อวิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน

2.2 ชุมชนชาวไทยเชื้อสายจีน

ชุมชนบ้านกะทู้เป็นชุมชนที่ชาวบ้านมีทัศนคติที่ดีต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนของตน และจะรักษาวิถีชีวิตดั้งเดิมให้ดำรงอยู่โดยไม่ต้องการให้การท่องเที่ยวเข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตมากนัก หากจะมีการส่งเสริมในเรื่องการท่องเที่ยวทางชุมชนขอให้เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และทางชุมชนมีความคาดหวังที่จะให้ผู้นำเที่ยวซึ่งนำนักท่องเที่ยวเข้ามาชมในหมู่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวกะทู้อย่างแท้จริง และสามารถอธิบายเรื่องราวต่างๆ ได้ โดยเฉพาะในอนาคตพิพิธภัณฑ์เมืองแรกกำลังจะสร้างแล้วเสร็จ ทางชุมชนจึงมีความคาดหวังว่าพิพิธภัณฑ์แห่งนี้จะทำหน้าที่เก็บรวบรวมเรื่องราวของชุมชนเมือง แร่ได้อย่างชัดเจนและสามารถนำเสนอภาพของวิถีชีวิตในอดีตของชาวเมืองแร่ ควบคู่ไปกับการนำเสนอวิถีชีวิตในปัจจุบันได้อย่างมีคุณค่าแก่ผู้ที่เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตมากนัก หากจะมีการส่งเสริมในเรื่องการท่องเที่ยวทางชุมชนขอให้ เป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน และทางชุมชนมีความคาดหวังที่จะให้ผู้นำเที่ยวซึ่งนำนักท่องเที่ยวเข้ามาชมในหมู่บ้านมีความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของชาวกะทู้อย่างแท้จริง และสามารถอธิบายเรื่องราวต่างๆ ได้ โดยเฉพาะในอนาคตพิพิธภัณฑ์เมืองแรกกำลังจะสร้างแล้วเสร็จ ทางชุมชนจึงมีความคาดหวังว่าพิพิธภัณฑ์แห่งนี้จะทำหน้าที่เก็บรวบรวมเรื่องราวของชุมชนเมือง แร่ได้อย่างชัดเจนและสามารถนำเสนอภาพของวิถีชีวิตในอดีตของชาวเมืองแร่ ควบคู่ไปกับการนำเสนอวิถีชีวิตในปัจจุบันได้อย่างมีคุณค่าแก่ผู้ที่เข้ามาสัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชนแห่งนี้

สิ่งที่ควรจะมีการจัดสร้างเพิ่มเติม คือเรื่องของการจัดทำสัญลักษณ์ทางเข้าหมู่บ้าน เพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ โดยที่ประมุขกลุ่มเสนอแนะให้ทางเทศบาลนำต้นหลิวซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ของชาวจีนในกะทู้ปลูกไว้บริเวณตลอดเส้นทางเข้าหมู่บ้าน หรือริมคลอง รวมถึงการจัดการจราจรอย่าให้ติดขัดในช่วงของงานเทศกาล ส่วนวรรณกรรมท้องถิ่นอาจจะนำเสนอด้วยรูปแบบต่างๆ รวมทั้งนำเสนอไว้ในพิพิธภัณฑ์เมืองแร่

ชุมชนบ้านกะทู้จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่น ก็จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ชาวบ้าน และโดยเฉพาะผู้ประกอบการร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ควรจะมีส่วนร่วมในการทำความเข้าใจถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรม วิถีชีวิตดั้งเดิม ประเพณี วรรณกรรมท้องถิ่นของชาวกะทู้ ตลอดจนการให้ความร่วมมือในการให้ความรู้ สืบทอดให้การศึกษาแก่คนในท้องถิ่นให้รักหวงแหนในวิถีชีวิตรวมถึงสืบสานวัฒนธรรมที่ดีงามให้ดำรงอยู่ มีนโยบาย

ที่จะจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนอย่างชัดเจน มีการวางกรอบแนวทางการท่องเที่ยวที่ชัดเจนอย่างเหมาะสมว่าจะต้องมีการจัดการในส่วนใดบ้างเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและไม่กระทบกับความต้องการของชุมชน

2.3 ชุมชนชาวไทยมุสลิม

จากการประชุมกลุ่มย่อยของชาวบ้านได้มีข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการท่องเที่ยว เช่น ควรจะได้มีการพูดคุยกับมัคคุเทศก์ เจ้าของร้านค้าเพื่อหาวิธีการกระจายรายได้ให้แก่ชาวบ้าน และให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมได้สัมผัสกับวิถีชีวิตชุมชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เป็นลักษณะของการกักนักท่องเที่ยวให้อยู่ในร้านของตนเองซึ่งมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เพราะจะทำให้นักท่องเที่ยวไม่ได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนที่แท้จริง ปัญหาที่นักท่องเที่ยวไม่ค่อยประทับใจ คือเรื่องความสะดวกโดยเฉพาะขยะที่ทำให้สภาพแวดล้อมวิถีชีวิตที่ควรจะต้องดูใจกลับเป็นเรื่องที่ไม่น่าดู จึงมีโครงการที่จะดำเนินการจัดเก็บขยะอย่างจริงจัง ซึ่งขณะนี้โครงการดังกล่าวได้รับการอนุมัติแล้ว แต่ยังไม่ได้ดำเนินการจัดทำ ส่วนในเรื่องของห้องน้ำนั้นควรมีห้องน้ำสาธารณะที่สะอาดไว้ให้บริการอย่างเพียงพอ มีป้ายบอกเส้นทาง ระยะเวลา ตลอดจนควรมีจุดบริการนักท่องเที่ยวที่มีข้อมูลต่างๆ สำหรับนักท่องเที่ยว แผ่นพับ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชน

นอกจากนี้ในกรณีนี้นักท่องเที่ยวต้องการไปเยี่ยมชมกุโบ หรือมัสยิด บางครั้งนักท่องเที่ยวต้องการทราบข้อมูลต่างๆ ชาวบ้านก็ควรให้บริการด้วยความรู้ ความเข้าใจ และสามารถตอบคำถามนักท่องเที่ยวได้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ชุมชนบ้านเกาะปันหยีจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสนใจที่จะเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่น ก็จะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของภาคีต่างๆ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา ชาวบ้าน และโดยเฉพาะผู้ประกอบการร้านอาหาร บริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ ควรจะได้ตระหนักและคำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมให้มากขึ้น ทุกฝ่ายควรจะได้มีส่วนร่วมในการดูแลวิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่น โดยมีการร่วมมือกันอย่างจริงจังให้หน่วยงานภาครัฐที่มีความจริงใจในการดำเนินงานเข้ามาช่วยควบคุมดูแล มีการกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ หรือทิศทางในการพัฒนาชุมชนอย่างชัดเจน ทุกฝ่ายควรจะได้มีการประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ร่วมแก้ปัญหา และพัฒนาไปด้วยกัน ชาวบ้านในชุมชนควรจะหันหน้าเข้าหากันและร่วมมือกันในการปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้น โดยคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม และร่วมกันอนุรักษ์วิถีชีวิตชุมชน ประเพณีและวรรณกรรมท้องถิ่นของชุมชนให้ดำรงอยู่ เพื่อให้เป็นจุดเด่นของหมู่บ้านที่นักท่องเที่ยวปรารถนาเข้ามาเยี่ยมชม

2.4 ชุมชนชาวเล

จากการประชุมกลุ่มที่ประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการด้านวิถีชีวิตชุมชนของชาวเลว่า ชุมชนชาวเลมีวิถีชีวิตที่น่าสนใจ โดยเฉพาะความเป็นอยู่ สภาพ

การท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม : จุดเปลี่ยนอันคาบิอันสู่ความยั่งยืน